

Europos
Komisija

CASP2021

Koordinuotos gaminių
saugos veiklos

Galutinė ataskaita

Turinys

Santrumpų sąrašas	2
Santrauka	3
Pagrindiniai „CASP 2021“ rezultatai ir išvados	5
Rekomendacijos	8
1. Projektas „CASP 2021“	9
1.1 Projekto „CASP 2021“ ir jo veiklų aprašas	9
1.2 Dalyvaujančios RPI	10
2. Su konkrečiais gaminiais susijusios veiklos	11
2.1 Žaislai iš ne ES šalių internetinių parduotuvių	11
2.2 Elektriniai žaislai	12
2.3 Atlošiamieji lopšiai ir kūdikių sūpuoklės	13
2.4 Elektroninės cigaretės ir skysčiai	14
2.5 Asmeninės apsaugos priemonės	15
3. Mišri veikla	16
3.1 Pavojingų padirbtų gaminių bandymai	16
3.2 Pavojingų padirbtų gaminių horizontalieji aspektai	17
4. Horizontalioji veikla	18
4.1 Internetinė rinkos priežiūra	18
4.2 Rizikos vertinimas ir valdymas	19
4.3 Pasirengimas krizėms ir jų valdymas	20
5. Išvados	21
5.1 Pagrindiniai rezultatai	21
5.2 Bendros išvados ir išmoktos pamokos	21
5.3 Rekomendacijos	23
Annex: Report on notifications submitted to Safety Gate as a result of CASP 2021	24

Santrumpų sąrašas

SANTRUMPA	APRAŠAS
AAP	Asmeninės apsaugos priemonės
CASP	Koordinuotos gaminių saugos veiklos (angl. Coordinated Activity on the Safety of Products)
EEE	Europos ekonominė erdvė
EISMEA	Europos inovacijų tarybos ir MVĮ reikalų vykdomoji įstaiga
EN	Europos standartas
ES	Europos Sąjunga
EVV	Ekonominės veiklos vykdytojas
HV	Horizontalioji veikla
IRP	Internetinė rinkos priežiūra
LED	Šviesos diodas
PSA	Su konkrečiais gaminiais susijusi veikla
PSA 1	Žaislai iš ne ES šalių internetinių parduotuvių
PSA 2	Elektriniai žaislai
PSA 3	Atlošiamieji lopšiai ir kūdikių sūpuoklės
PSA 4	Elektroninės cigaretės ir skysčiai
PSA 5	Asmeninės apsaugos priemonės
Rangovas	EY-PRAC SIS
RoHS2 direktyva	Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo direktyva (Direktyva 2011/65/ES)
RPI	Rinkos priežiūros institucija
RV	Rizikos vertinimas
RVV	Rizikos vertinimas ir valdymas
Teisingumo ir vartotojų reikalų GD	Europos Komisijos teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas

Santrauka

„CASP 2021“ ir jos veiklų apžvalga

Bendras aprašas

Koordinuotų gaminių saugos veiklų (angl. Coordinated Activities on the Safety of Products, toliau – CASP) projektai suteikia visoms Europos Sąjungos (toliau – ES) ir (arba) Europos ekonominės erdvės (toliau – EEE) šalių rinkos priežiūros institucijoms (toliau – RPI) galimybę bendradarbiauti didinant Europos bendrajai rinkai teikiamų gaminių saugą.

CASP projekto tikslas – užtikrinti saugią bendrąją rinką, suteikiant RPI reikiamas priemones, kad jos galėtų bendrai išbandyti rinkai teikiamus gaminius, nustatyti jų keliamą riziką ir parengti bendras pozicijas bei procedūras. Be to, CASP siekia palengvinti diskusijas ir sudaryti sąlygas prasmingai keistis idėjomis, kad būtų sukurti bendri metodai, metodikos, praktinės priemonės ir gairės. CASP taip pat įgyvendina aktyvią komunikaciją apie savo veiklą bei rezultatus strategiją ir taip prisideda prie didesnio ekonominės veiklos vykdytojų (toliau – EVV) ir vartotojų supratimo apie gaminių saugą.

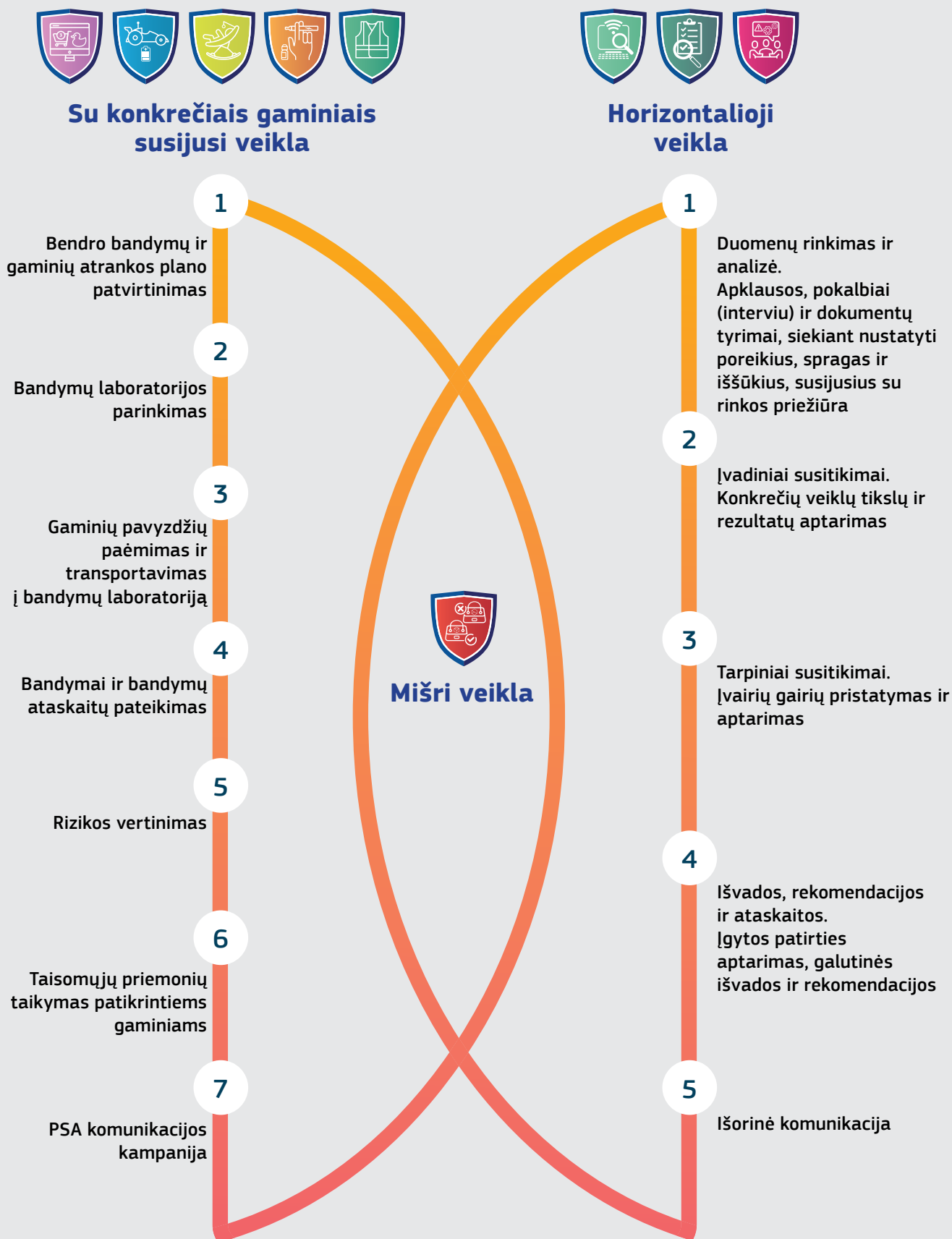
Su konkrečiais gaminiais susijusių veiklų, HV ir mišrios veiklos aprašas

CASP projektais RPI skatinamos bendradarbiauti pagal savo prioritetus. Kasmet CASP sudaro skirtingos veiklos rūšys, suskirstytos į su konkrečiais gaminiais susijusias veiklas (toliau – PSA) ir horizontaliąsias veiklas (toliau – HV). Įgyvendindamos šias veiklas RPI atlieka labai skirtingas užduotis. Projektą „CASP 2021“ sudaro penkios su konkrečiais gaminiais susijusios veiklos, trys HV ir viena mišri veikla.

Su konkrečiais gaminiais susijusios veiklos atveju RPI akredituotose laboratorijose bendrai tikrina įvairių tipų gaminius, pateiktus bendrajai rinkai, nustato jų keliamą riziką ir parengia bendras pozicijas bei procedūras. CASP HV tikslas yra sudaryti sąlygas diskusijoms ir dalytis žiniomis, siekiant sukurti bendras metodikas, praktines priemones ir gaires, kad būtų galima toliau derinti bendrus metodus. „CASP 2021“ buvo pristatyta nauja veiklos rūšis – mišri veikla, leidžianti bandymų rezultatus panaudoti horizontaliosioms žinioms kurti ir gilinti.

SU KONKREČIAIS GAMINIAIS SUSIJUSIOS VEIKLOS	MIŠRI VEIKLA	HORIZONTALIOSIOS VEIKLOS
<ol style="list-style-type: none"> Žaislai iš ne ES šalių internetinių parduotuvių Elektriniai žaislai Atlošiamieji lopšiai ir kūdikių sūpuoklės Elektroninės cigaretės ir skysčiai Asmeninės apsaugos priemonės (AAP) 	<ol style="list-style-type: none"> Pavojingi padirbti gaminiai 	<ol style="list-style-type: none"> Internetinė rinkos priežiūra (IRP) Rizikos vertinimas ir valdymas (RVV) Pasirengimas krizėms ir jų valdymas

1 paveikslas. „CASP 2021“ veiklų apžvalga

Pagrindiniai „CASP 2021“ rezultatai ir išvados

Svarbiausi su konkrečiais gaminiais susijusių veiklų aspektai ir pagrindiniai rezultatai

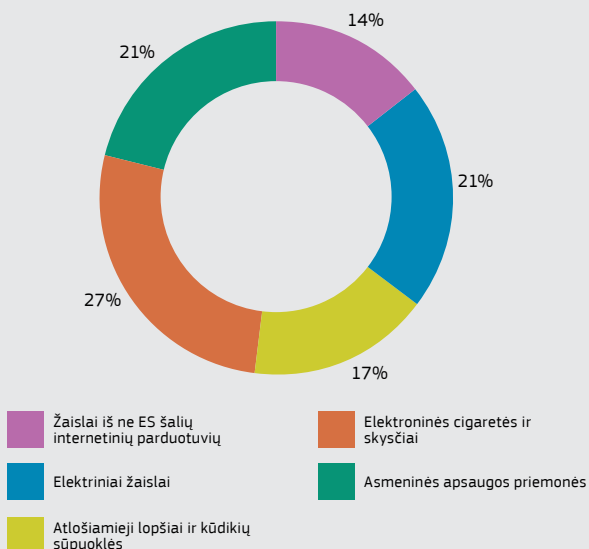
Per visas penkias projekto „CASP 2021“ su konkrečiais gaminiais susijusias veiklas dalyvaujančios RPI paėmė 627 pavyzdžius, vadovaudamosi suderinta gaminių atrankos metodika, nustatyta kiekvienai gaminių kategorijai. Gaminių atranka buvo vykdoma remiantis kiekvienos RPI atlikta išankstine atranka, atsižvelgiant į kiekvienos rinkos ypatumus.

Kiekvienos su konkrečiais gaminiais susijusios veiklos pavyzdžiai buvo tiriami vienoje akredituotoje bandymų laboratorijoje pagal bendrą bandymų planą.

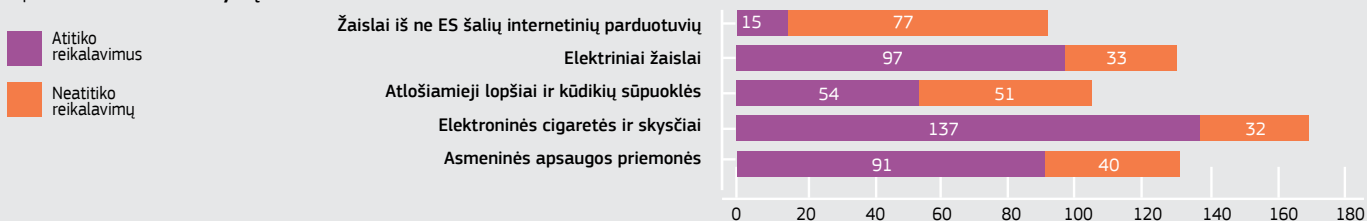
Visų pagal „CASP 2021“ vykdomų bandymų rezultatai grindžiami patyrusių RPI atliktais konkrečių gaminių pavyzdžių bandymais. RPI paprastai ima pavyzdžius įvertindamos į jų riziką. Atsižvelgiant į tai, kad atitinkamoje veikloje dalyvauja ne visos ES ir EEE institucijos, galutiniai rezultatai nesuteikia statistiškai patikimo Europos bendrosios rinkos vaizdo. Pagrindinis taisomųjų priemonių, kurių imamas tikrinant pavyzdžius, tikslas yra pašalinti gaminius, kurie kelia pavojų vartotojų sveikatai ir saugai.

3 paveiksle pateikiami bendri kiekvienos su konkrečiais gaminiais susijusios veiklos bandymų rezultatai.

2 paveikslas. Bendras patikrintų pavyzdžių skaičius (N=627)

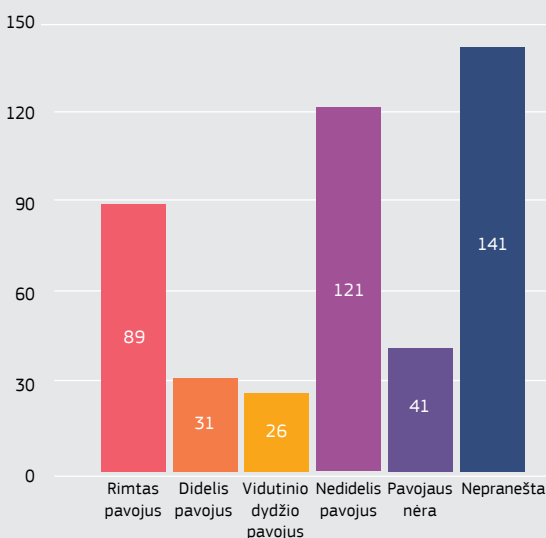

3 paveikslas. Bendri bandymų rezultatai

RPI atliko kiekvieno pavyzdžio, kuris neatitiko nustatytų reikalavimų, rizikos vertinimą (toliau – RV), kad nustatytų ir kiekybiškai įvertintų vartotojams kylančią riziką, įskaitant galimo sužalojimo, kurį gali patirti vartotojas, sunkumą ir tokio sužalojimo tikimybę. Susitikimų metu bendri rizikos vertinimai yra esminė veiklos dalis, leidžianti RPI parengti bendrus metodus ir aptarti sudėtingus atvejus. RPI taip pat turėjo galimybę pranešti apie taikytas taisomąsias priemones ir apsisiekti nuomonėmis šiuo klausimu.

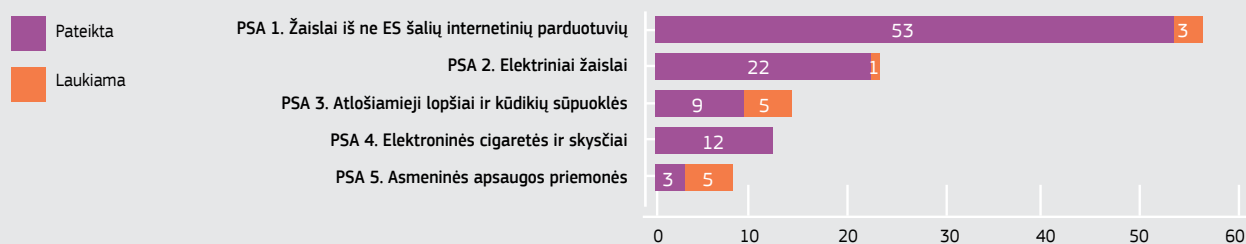
4 paveikslas. Pavyzdžių, kurie neatitiko bent vieno reikalavimo, rizikos lygis (N=449)

1 lentelė. Taisomųjų priemonių, kurių buvo imtasi, suvestinė pagal su konkrečiais gaminiais susijusią veiklą

Taisomosios priemonės, kurių buvo imtasi	PSA 1	PSA 2	PSA 3	PSA 4	PSA 5	Iš viso
Gaminio atšaukimas iš galutinių vartotojų		5	1	1	5	12
Gaminio pašalinimas iš rinkos		26	12	15	13	66
Draudimas prekiauti gaminiu				4		4
Gaminio sunaikinimas				1		1
Pardavimo sustabdymas			4	1	14	19
Gaminio skelbimo pašalinimas iš internetinės prekybos vietės / internetinės parduotuvės	74	1			6	81
Laikinas draudimas tiekti gaminį	1		2		1	4
Pasienyje atmestas importas						0
Sankcijos EVV				1		1
Nurodymas EVV pakeisti ir (arba) patobulinti gaminį		3	12	4		19
Nurodymas EVV pažymėti gaminį atitinkamais įspėjimais		26	14	33		73
Vartotojų įspėjimas apie pavojų						0
Atsakingos RPI informavimas		3		13		16
Kita	1			6	9	16
Iš viso	76	64	45	79	48	312

5 paveikslas. „Saugos vartų“ pranešimai, pateikti remiantis „CASP 2021“ bandymų rezultatais

Svarbiausi HV aspektai ir pagrindiniai rezultatai

Įgyvendindamos HV RPI galėjo aptarti iššūkius, susijusius su įvairiomis bendro intereso rinkos priežiūros temomis, keistis nuomonėmis ir gerą patirtimi bei parengti įgyvendinamus sprendimus bendriems iššūkiams spręsti. Parengtomis gairėmis ir vadovais siekiama padidinti visų ES / EEE valstybių narių rinkos priežiūros veiksmingumą. Jais taip pat dalijamasi su šiose veiklose nedalyvavusiomis RPI.

Toliau esančioje lentelėje apibendrinami pagrindiniai „CASP 2021“ HV rezultatai.

HORIZONTALIOSIOS VEIKLOS	REZULTATAI
IRP	<ul style="list-style-type: none"> • IRP gairės • Internetinių parduotuvių, kuriose turėtų būti naudojama e. priežiūros interneto roboto priemonė, sąrašas • Aukšto lygio informacijos apie internetines parduotuves, kurios bus įtrauktos į e. priežiūros interneto roboto priemonę, rinkimo procesas
RVV	<ul style="list-style-type: none"> • Gairės apie rizikos vertinimo iššūkius ir priemones šiems iššūkiams įveikti • Nustatytos rizikos valdymo gairės
Pasirengimas krizėms ir jų valdymas	<ul style="list-style-type: none"> • Gairės • RPI veiklos per COVID-19 krizę apžvalga

Mišrios veiklos svarbiausi akcentai ir pagrindiniai rezultatai

Pirmoji mišri koordinuota veikla, susijusi su pavojingais padirbtais gaminiais, sukėlė daug **iššūkių**, tačiau jos metu **įgyta** nemažai **patirties**. Vykdamas veiklą buvo parengtos RPI skirtos **gairės**, kuriose aptariami nustatyti iššūkiai, siūlomi jų sprendimo būdai ir pristatoma įgyta patirtis, susijusi su padirbtais gaminiais (visų pirma dviratinių, riedlentinių ir riedutininių šalmų, atsižvelgiant į veiklos sritį).

Bandymams buvo paimti penkių tipų padirbtų šalmų pavyzdžiai¹. Bandymų rezultatai rodo, kad visi pavyzdžiai neatitiko bent vieno atitinkamo standarto reikalavimo, susijusio su pagrindiniais šalmų saugos parametrais. RPI atliko kiekvieno reikalavimų neatitinkančio pavyzdžio rizikos vertinimą, kad nustatytų ir kiekybiškai įvertintų riziką vartotojams. Nustatyta, kad trys pavyzdžiai kelia rimtą pavojų vartotojams. Kai kurios RPI pareikalavo pašalinti tokių gaminių skelbimus iš internetinių prekyviečių ir (arba) internetinių parduotuvių.

¹ Dėl iššūkių, su kuriais RPI susidūrė gaminių atrankos procese, tyrimams buvo galima paimti tik keletą pavyzdžių. Be kita ko, šie iššūkiai buvo susiję su sezoniškumu, kontroliniu pirkimu ir pavydžių pristatymu.

Rekomendacijos

Toliau pateikiamos rekomendacijos yra paremtos RPI diskusijomis projekto metu ir bendrais veiklų rezultatais. Išsamios rekomendacijos pateikiamos šios ataskaitos pabaigoje, o kiekvienai veiklai skirtos konkrečios rekomendacijos pateikiamos specialiose veiklos ataskaitose.

Vartotojams

- **Stebėti „Saugos vartus“.** „Saugos vartų“ sistemoje pateikiama svarbi informacija apie saugos problemų turinčius gaminius, kurie buvo atšaukti iš rinkos ir uždrausti, todėl ją būtina reguliariai stebėti.
- **Įspėjimai, ženklai ir instrukcijos.** Ypatingą dėmesį reikia skirti įspėjimams ir ženkliams, kurie pateikiami kartu su gaminiais.
- **Pirkti gaminius iš patikimų mažmeninės prekybos kanalų.** Gaminiai reikia pirkti iš patikimų mažmenininkų, kurie gali padėti išspręsti bet kokią su įsigytu gaminiu susijusią (saugos) problemą.

Ekonominės veiklos vykdytojams

- **Atkreipti dėmesį į savo įsipareigojimus pagal galiojančius teisės aktus.** Ekonominės veiklos vykdytojai yra atsakingi už gaminių, kuriuos jie pateikia Europos bendrajai rinkai, saugą. Prieš rinkai pateikiant bet kokį gaminį, reikia žinoti visus taikomus teisės aktų reikalavimus.
- **Įspėjimai, ženklai ir instrukcijos.** Ypatingą dėmesį reikia skirti prie gaminio pridėtiems įspėjimams, ženkliams ir instrukcijoms, nes juose pateikiama esminė informacija apie gaminį ir saugų jo naudojimą.
- **Apie incidentus pranešti kompetentingai institucijai.** Jei gaminys kelia pavojų saugai, EVV turi teisinę pareigą nedelsiant informuoti valstybės narės, kurioje gaminys buvo tiekiamas, kompetentingą nacionalinę instituciją.
- **Atšaukimas.** Vartotojai turi būti aiškiai informuoti, kaip jie gaus informaciją apie galimą gaminio atšaukimą.

Europos ir nacionalinėms institucijoms

- **Stebėti atitinkamus sektorius.** Bandyto kampanijų, vykdytų visose projekto „CASP 2021“ su konkrečiais gaminiais susijusiose veiklose, rezultatai parodė, kad tam tikriems sektoriams reikalinga RPI priežiūra.
- **RPI ir muitinių bendradarbiavimas.** RPI turi glaudžiai bendradarbiauti su muitinėmis, kad nesaugūs gaminiai nepatektų į ES rinką.
- **Įsitraukti į standartų rengimą ir tobulinimą.** RPI ir Europos Komisija turėtų bendradarbiauti su atitinkamais Europos standartizacijos organizacijų komitetais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, dalyvaujančiais reguliavimo veikloje, kad galėtų prisidėti prie standartų rengimo ar tobulinimo.

1. Projektas „CASP 2021“

1.1 Projekto „CASP 2021“ ir jo veiklų aprašas

Bendras aprašas

„CASP 2021“ yra trečius metus vykdomas CASP projektas. Jį sudaro trijų rūšių veikla:

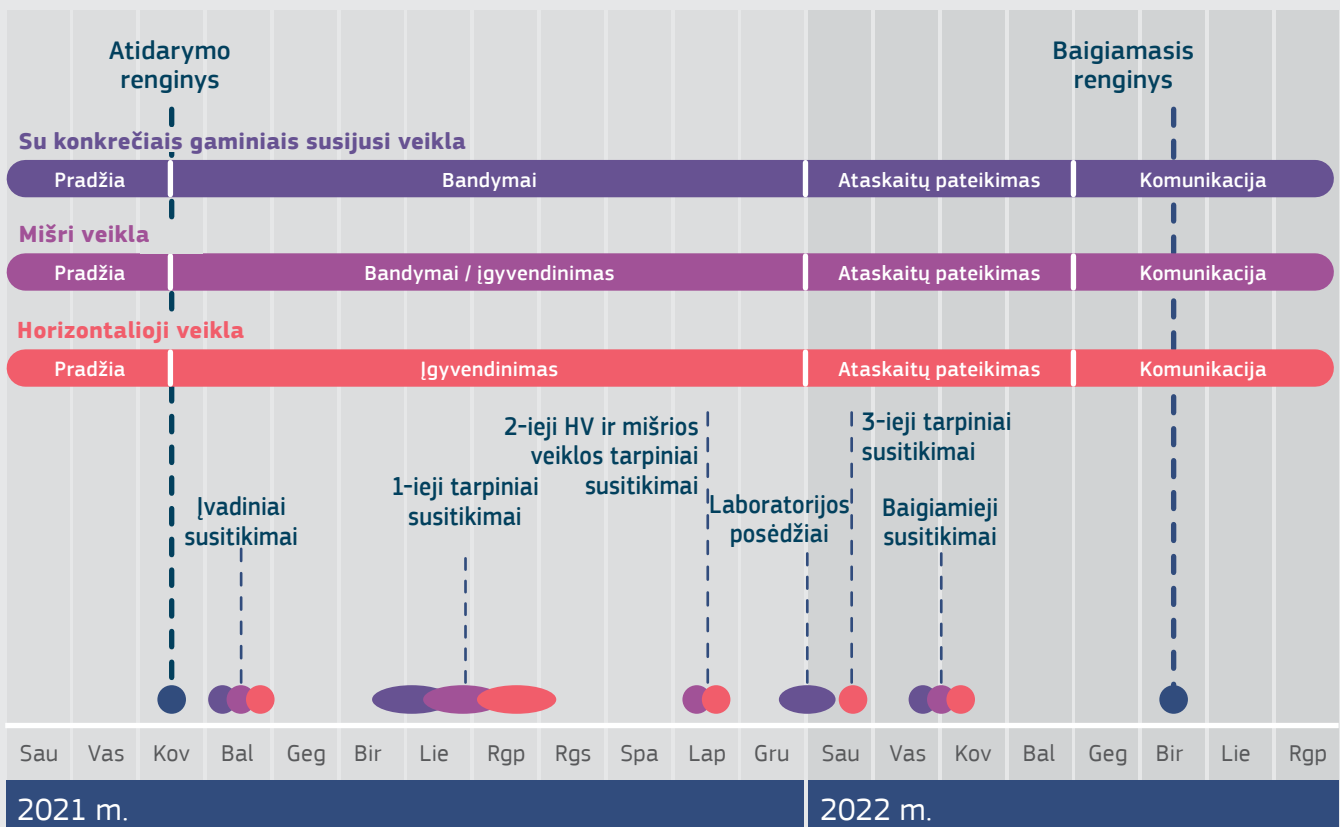
- gaminių bandymo kampanija, vadinama su konkrečiais gaminiiais susijusia veikla (**PSA**), kurios metu daugiausia dėmesio skiriama nustatytų gaminių kategorijų pavyzdžių išbandymui pagal suderintus bandymo ir pavyzdžių atrankos kriterijus;
- dalijimasis žiniomis ir diskusijų forumai, skirti esamoms metodikoms ir bendriems metodams, taikomiems įvairiems rinkos priežiūros aspektams, kurti ir tobulinti, vadinamosios horizontaliosios veiklos arba **HV**;

- **mišri** veikla, kurią sudaro keitimasis žiniomis ir horizontaliosios diskusijos apie įtariamų pavojingų padirbtų gaminių keliamus iššūkius bei padirbtų gaminių, galinčių kelti saugos problemų vartotojams, pavyzdžių atranka ir tikrinimas.

Prieš pradėdamas projektą „CASP 2021“, Europos Komisijos teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas (toliau – Teisingumo ir vartotojų reikalų GD) koordinavo konsultacijas dėl prioritetų nustatymo, kad sužinotų valstybių narių nuomonę apie gaminių pasirinkimą ir sritis, kurios turi būti įtrauktos į koordinuotą veiklą. Projektui „CASP 2021“ RPI pasirinko šias penkias su konkrečiais gaminiiais susijusias veiklas, tris HV ir vieną mišrią veiklą:

SU KONKREČIAIS GAMINIAIS SUSIJUSIOS VEIKLOS	MIŠRI VEIKLA	HORIZONTALIOSIOS VEIKLOS
Žaislai iš ne ES šalių internetinių parduotuvių Elektriniai žaislai Atlošiamieji lopšiai ir kūdikių sūpuoklės Elektroninės cigaretės ir skysčiai Asmeninės apsaugos priemonės	Pavojingi padirbti gaminiai	Internetinė rinkos priežiūra Rizikos vertinimas ir valdymas Pasirengimas krizėms ir jų valdymas

6 paveikslas. Projekto „CASP 2021“ veiklų laiko juosta

1.2 Dalyvaujančios RPI

Iš viso projekte „CASP 2021“ dalyvavo 38 institucijos iš 19 ES / EEE valstybių narių.

x

ŠALIS	RPI / MUITINĖ									
Airija	Konkurencijos ir vartotojų apsaugos komisija	x	x	x			x	x	x	x
Austrija	Federalinė socialinių reikalų, sveikatos, priežiūros ir vartotojų apsaugos ministerija		x							
	Austrijos sveikatos ir maisto saugos agentūra									
	Federalinė socialinių reikalų, sveikatos, priežiūros ir vartotojų apsaugos ministerija, III/A/2 skyrius – gaminių sauga			x			x			
	Austrijos muitinės tarnyba						x			
Belgija	Federalinė viešoji tarnyba „Sveikata, maisto grandinės sauga ir aplinka“ – Federalinė aplinkos apsaugos inspekcija	x			x			x		
	Federalinė viešoji tarnyba „Ekonomika“ – Kokybės ir saugos generalinis direktoratas	x		x	x	x		x	x	x
	Federalinės viešosios tarnybos „Ekonomika“ Ekonominės inspekcijos generalinio direktorato Kovos su klastojimu skyrius						x			
	Federalinė viešoji tarnyba „Finansai“ – Muitinės tarnyba						x			
Bulgarija	Valstybinė metrologinės ir techninės priežiūros agentūra							x	x	
	Vartotojų apsaugos komisija			x	x					
Čekija	Čekijos prekybos inspekcija	x		x		x		x	x	
	Pramonės ir prekybos ministerija							x	x	x
Danija	Danijos saugos technologijų tarnyba			x						
Islandija	Būsto ir statybos tarnyba		x	x	x	x	x	x	x	x
	Islandijos mokesčių ir muitų tarnyba (Skatturinn)						x			
Kipras	Vartotojų apsaugos tarnyba		x	x						
	Darbo inspekcijos departamentas					x				x
Kroatija	Valstybinė inspekcija		x	x	x	x				
Latvija	Vartotojų teisių apsaugos centras						x	x		x
	Latvijos valstybinė pajamų tarnyba – Muitinės valdyba						x			
Lietuva	Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba				x	x	x	x	x	
	Lietuvos Respublikos muitinė						x			
Liuksemburgas	Rinkos priežiūros departamentas	x	x							x
Malta	Maltos konkurencijos ir vartotojų reikalų tarnyba	x	x	x				x	x	x
Norvegija	Norvegijos civilinės saugos direktoratas		x			x		x		
Portugalija	Vartotojų generalinis direktoratas			x						
Prancūzija	Konkurencijos, vartotojų reikalų ir sukčiavimo kontrolės generalinis direktoratas		x	x				x		
	Muitų ir netiesioginių mokesčių generalinis direktoratas		x	x						
Suomija	Suomijos saugos ir cheminių medžiagų agentūra		x			x	x			x
	Nacionalinė gerovės ir sveikatos priežiūros institucija				x					
Švedija	Švedijos cheminių medžiagų agentūra	x	x							
	Švedijos nacionalinė elektrinės saugos valdyba (Elsäkerhetsverket)		x		x		x			
Vokietija	Diusseldorfo rajono vadovybė					x				
	Aukštutinės Bavarijos vyriausybė – Prekybos inspekcija					x			x	
	Tiubingeno regiono taryba. 11 skyrius // Rinkos priežiūra							x		
	Miunsterio rajono valdžia							x		
	Brėmeno žemės prekybos priežiūra							x	x	
	Vidurio Frankonijos vyriausybė – Prekybos inspekcija									x

2. Su konkrečiais gaminiais susijusios veiklos

2.1 Žaislai iš ne ES šalių internetinių parduotuvių

Daugiausia dėmesio skirta plastikiniams žaislams ir žaislams su plastikinėmis dalimis, skirtiems vyresniems nei 36 mėnesių vaikams ir vaikams iki 36 mėnesių. Žaislų pavyzdžiai buvo renkami tik internetu, iš ES nepriklausančių šalių internetinių parduotuvių.

Bandymo kriterijai

Į bandymų planą buvo įtraukti dviejų standartų ir vieno REACH reglamento reikalavimai:

- Europos standarto (EN) 71-1:2014+A1:2018 „Žaislų sauga. 1 dalis. Mechaninės ir fizinės savybės“;
- EN71-3:2019 „Žaislų sauga. 3 dalis. Tam tikrų elementų migracija“;
- Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 – REACH (dėl kadmio, ftalatų ir policiklinių aromatinių angliavandenilių).

Bandymų rezultatai

RPI iš pradžių įsigijo 99 pavyzdžius. Tačiau septyni pavyzdžiai nepateko į taikymo sritį, nes galiausiai jie buvo priskirti plūdriosioms kėdutėms². Šių pavyzdžių bandymų rezultatai šioje dalyje nepateikiami.

Tik 15 iš 92 laboratorijoje patikrintų žaislų (16 proc.) atitiko bandymų plane numatytų standartų reikalavimus. Likę 77 pavyzdžiai (84 proc.) neatitiko bent vieno iš reikalavimų.

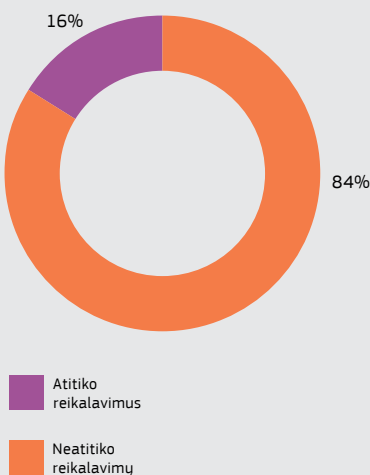
Daugiau reikalavimus neatitinkančių pavyzdžių nustatyta atliekant mechaninius bandymus (84 proc.) nei cheminius (21 proc.). Pagrindinė nustatyta cheminė problema buvo susijusi su ftalatais. Ftalatams keliamų reikalavimų neatitiko 20 proc. pavyzdžių (18).

RPI patikrinus paaiškėjo, kad įspėjimų, ženklavimo ir instrukcijų reikalavimus atitiko tik vienas pavyzdys. 61 proc. pavyzdžių nebuvo pažymėti CE ženklu arba CE ženklas buvo neteisingas.

Įgyvendintos priemonės

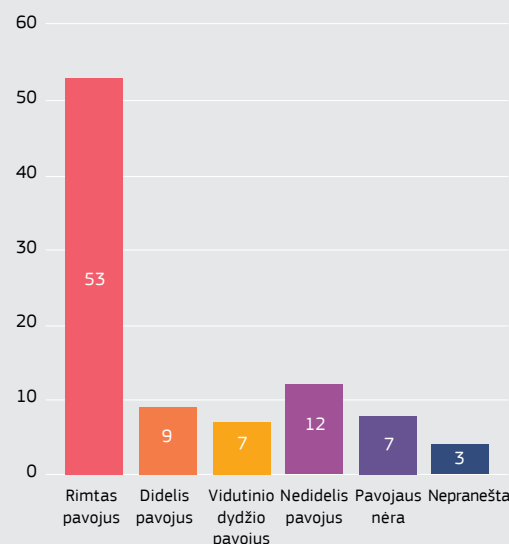
Remdamosi bandymų rezultatais, RPI atliko RV ir nusprendė, kokių taisomųjų priemonių reikia imtis (jos nurodytos toliau esančiuose paveiksluose).

7 paveikslas. Bendri bandymų rezultatai (N=92)

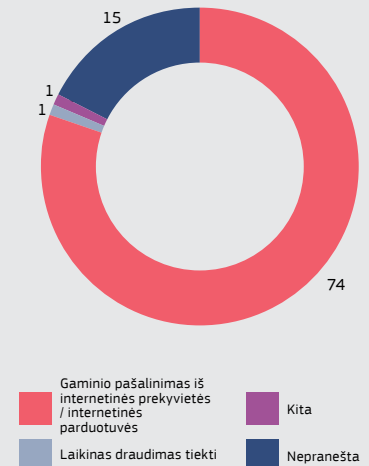

8 paveikslas. RV rezultatai ir priemonės, kurių buvo imtasi dėl pavyzdžių, patikrintų vykdant šią veiklą

Reikalavimų neatitinkančių pavyzdžių pavojaus lygis (N=91)

Priemonės, kurių imtasi dėl pavyzdžių neatitinkančių mėginių (N=91)

Pranešimai „Saugos vartuose“ buvo pateikti dėl 53 gaminių, taip pat laukiama pranešimų dėl dar trijų gaminių.

² Šie gaminiai buvo parduodami ir suprojektuoti taip, kad juos buvo lengva supainioti su žaislais. Tačiau nors ir neteisingai paženklinėti ir todėl parduodami kaip žaislai, jie atitinka Komisijos rekomendaciniame dokumente Nr. 7 „Direktyvos dėl žaislų saugos taikymas. Žaislai, naudojami vandenyje ir ant vandens“ nurodytą plūdriųjų kėdučių apibrėžtį (DocsRoom. Europos Komisija (europa.eu)). Tai buvo „maudymosi žiedai, turintys integruotą sėdynę su dviem skylėmis vaiko kojoms laisvai kaboti vandenyje“. Šie gaminiai yra mokomosios priemonės, todėl joms taikoma ne Žaislų saugos direktyva, o Direktyva dėl bendros gaminių saugos.

2.2 Elektriniai žaislai

Veikla buvo sutelkta į žaislus, kurių bent viena funkcija priklauso nuo elektros energijos. Konkrečiau, buvo tikrinamos keturios gaminių kategorijos: elektriniai žaislai su diskiniiais elementais / kitais elementais, elektriniai važiuojamieji žaislai, elektriniai žaislai su lazeriu / kitu šviesos šaltiniu ir nuotolinio valdymo žaislai.

Bandymo kriterijai

Į bandymų planą buvo įtraukti:

- EN 62115:2005 +A 12:2015 „Elektriniai žaislai“ atrinkti punktai;
- EN 1:2014 + EN71:2018 „Žaislų sauga. Mechaninės ir fizikinės savybės“ 5.1 punktas dėl smulkių detalių;
- Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo direktyva (Direktyva 2011/65/ES, toliau – RoHS2 direktyva) dėl švino ir kadmio kiekio;
- Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 – REACH (dėl ftalatų kiekio minkštajame plastike).

Bandymų rezultatai

Kaip parodyta 9 paveiksle, 97 iš 130 laboratorijos patikrintų pavyzdžių (75 proc.) atitiko galutiniame bandymų plane nustatytus reikalavimus. Likę 33 pavyzdžiai (25 proc.) neatitiko bent vieno iš reikalavimų.

Atitinkamų reikalavimų neatitiko 43 proc. pavyzdžių, patikrintų pagal RoHS2 direktyvą. Per didelis pavojingų medžiagų – švino ir kadmio – kiekis kelia pavojų aplinkai, kai elektrinis žaislas perdirbamas.

Atlikus elektros ir mechaninės saugos bandymus rasta nedaug neatitikimų, tačiau buvo nustatyti keli pavojai, susiję su lengvai pasiekiamais diskiniiais elementais, šviesos diodų (LED) lemputėmis ir žaislais, kuriuos vaikas gali naudoti įjungus į elektros tinklą.

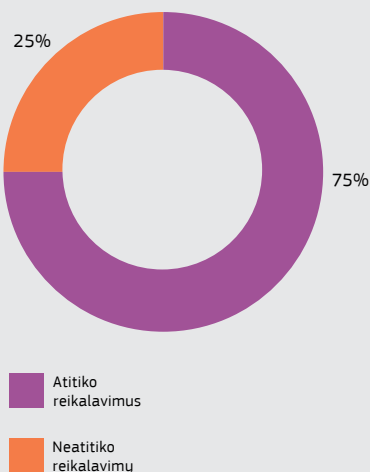
Nuotolinio valdymo žaislų kategorijoje pateikta daugiausia pavyzdžių, kurie neatitiko bent vieno iš atitinkamų reikalavimų (36 proc.). Nuo jų nedaug atsiliko elektriniai žaislai su diskiniiais elementais / kitais elementais (33 proc.).

RPI patikrinus paaiškėjo, kad 52 proc. pavyzdžių neatitiko bent vieno iš įspėjimų, ženklavimo ir instrukcijų reikalavimų.

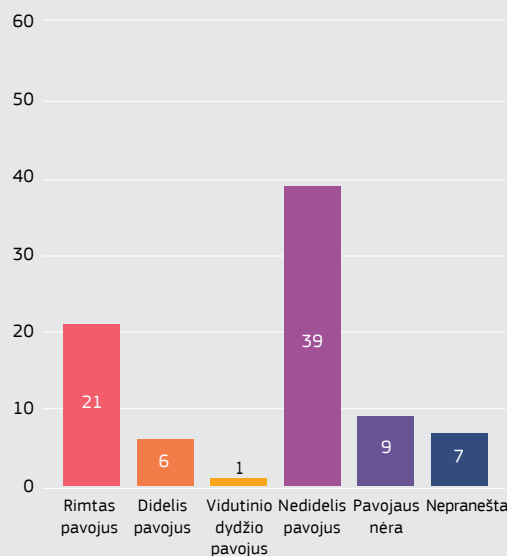
Įgyvendintos priemonės

Remdamosi bandymų rezultatais, RPI atliko rizikos vertinimą ir nusprendė, kokių taisomųjų priemonių reikia imtis (jos nurodytos toliau esančiuose paveiksluose).

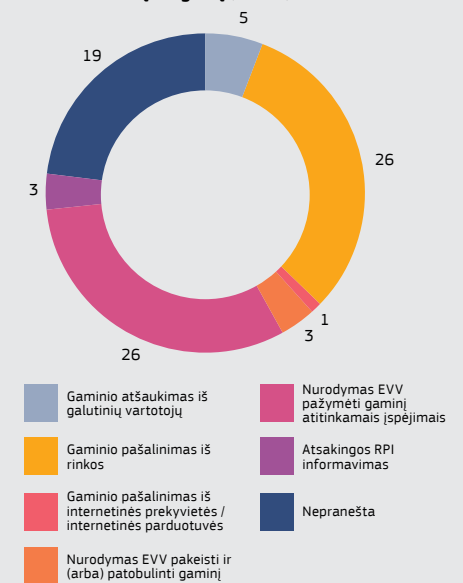
9 paveikslas. Bendri bandymų rezultatai (N=130)

10 paveikslas. RV rezultatai ir priemonės, kurių buvo imtasi dėl pavyzdžių, patikrintų vykdant šią veiklą
Reikalavimų neatitinkančių pavyzdžių pavojaus lygis (N=83)

Priemonės, kurių imtasi dėl pavyzdžių neatitinkančių mėginių (N=83)

Atlikus veiksmus, kuriuos paskatino bendra bandymų kampanija, pranešimai „Saugos vartuose“ buvo pateikti dėl 22 gaminių, taip pat laukiama pranešimo dėl dar vieno gaminio.

2.3 Atlošiamieji lopšiai ir kūdikių sūpuoklės

Veikla sutelkta į dvi gaminių kategorijas: atlošiamuosius lopšius ir kūdikių sūpuokles.

Bandymo kriterijai

Į bandymų planus buvo įtraukti dviejų Europos standartų punktai:

- EN 12790:2009 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Atlošiamieji lopšiai“;
- EN 16232:2013 + A1:2018 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Kūdikių sūpuoklės“.

Laboratorijoje buvo atlikti cheminiai tyrimai ir mechaniniai bandymai.

Bandymų rezultatai

Kaip parodyta 11 paveiksle, 54 iš 105 laboratorijos patikrintų pavyzdžių (51 %) atitiko galutiniuose bandymų planuose nustatytus reikalavimus. Likęs 51 pavyzdys (49 proc.) neatitiko bent vieno iš reikalavimų.

Mechaniniai bandymai atskleidė daug daugiau neatitikčių (48 proc.) nei cheminiai tyrimai (2 proc.). Kūdikių sūpuoklių kategorijoje nustatyta daug daugiau neatitikčių (68 proc.) nei atlošiamųjų lopšių (38 proc.).

Atlošiamųjų lopšių kategorijoje daugiausia neatitikčių (16 proc.) buvo susijusios su 5.10 punktu dėl sėdynės kampo ir aukščio, kai kyla pavojus pažeisti stuburą, ir 5.16 punktu dėl slydimo nuokrypio (10 proc.), dėl kurio atlošiamasis lopšys gali nukristi ir taip sužeisti kūdikį.

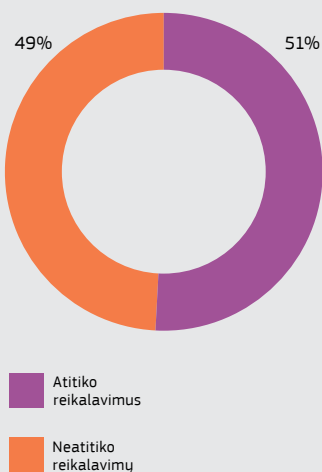
Kūdikių sūpuoklių kategorijoje daugiausia neatitikčių (49 proc.) buvo susijusios su 8.4 punktu dėl pavojaus vaikui nukristi, 8.4.1 punktu dėl kampų (46 proc.) ir 8.4.2 punktu dėl apsaugos sistemų (8 proc.). Nerimą kelia tai, kad vaikas gali išslysti iš kūdikių sūpuoklių ir susižaloti (ką nors susimušti ir (arba) susilaužyti). Cheminių tyrimų reikalavimų neatitiko dvi kūdikių sūpuoklės.

RPI patikrinus paaiškėjo, kad įspėjimų, ženklavimo ir instrukcijų reikalavimų neatitiko 49 proc. pavyzdžių.

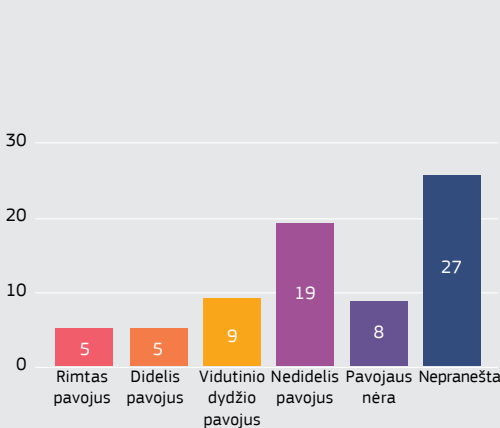
Įgyvendintos priemonės

Remdamasi bandymų rezultatais, RPI atliko RV ir nusprendė, kokių taisomųjų priemonių reikia imtis (jos nurodytos toliau esančiuose paveiksluose).

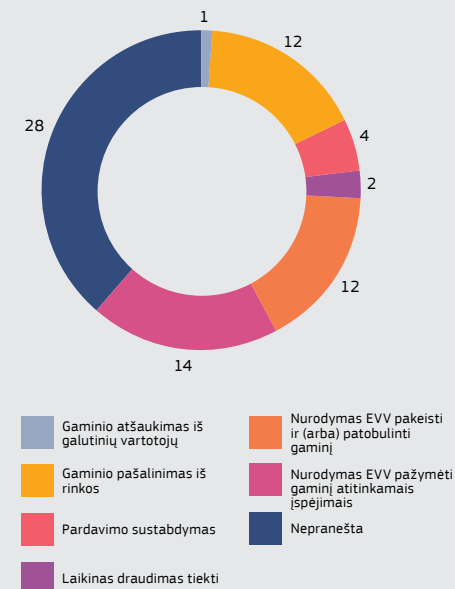
11 paveikslas. Bendri bandymų rezultatai (N=105)

12 paveikslas. RV rezultatai ir priemonės, kurių buvo imtasi dėl pavyzdžių, patikrintų vykdant šią veiklą
Reikalavimų neatitinkančių pavyzdžių pavojaus lygis (N=73)

Priemonės, kurių imtasi dėl pavyzdžių neatitinkančių mėginių (N=73)

Atlikus veiksmus, kuriuos paskatino bendra bandymų kampanija, pranešimai „Saugos vartuose“ buvo pateikti dėl devynių gaminių, taip pat laukiama pranešimų dėl dar penkių gaminių.

2.4 Elektroninės cigaretės ir skysčiai

Veikla buvo sutelkta į e. cigarečių įtaisus (vienkartines e. cigaretes, įvairių dydžių įkraunamuosius e. cigarečių įtaisus) ir e. cigarečių skysčius su nikotinu ir be jo.

Bandymo kriterijai

Šios veiklos bandymų planas buvo sudarytas remiantis standartų ISO 20714:2019, CEN/TS 17287:2019 ir ISO 13127:2012 reikalavimais, taip pat papildomų bandymų metu nustatytais kriterijais. Į planą buvo įtraukti vertinimai, skirti patikrinti:

- e. cigarečių skysčio cheminę sudėtį, įskaitant nikotino kiekį;
- e. cigarečių įtaisų funkcionalumą ir funkcinę saugą;
- e. cigarečių įtaisų apsaugą nuo vaikų ir atsparumą nuotėkiui (ypač pildant);
- naudojamų aerosolių sudedamąsias dalis.

Bandymų rezultatai

Kaip parodyta 13 paveiksle, 137 iš 169 laboratorijos patikrintų pavyzdžių (81 proc.) atitiko visus galutiniame bandymų plane nustatytus reikalavimus. Likę 32 pavyzdžiai (19 proc.) neatitiko bent vieno iš reikalavimų. Reikalavimų neatitikusių e. cigarečių įtaisų pavyzdžių buvo daug daugiau (60 proc.) nei e. cigarečių skysčių (8 proc.).

Pagrindinės to priežastys buvo susijusios su įtaisų darinėjama vaikų sunkiai atidaromų pakuočių sistema, įtaisų atsparumu lūžiams ir sistemomis, kurios naudojamos apsaugai nuo nuotėkių iš skysčio talpyklų. Keletas gaminių neatitiko kelių reikalavimų, susijusių su e. cigarečių skysčio laikymu.

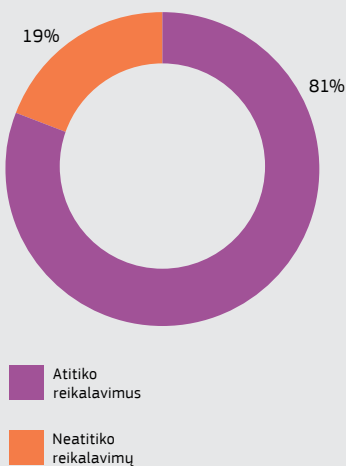
Iš 132 patikrintų pavyzdžių dauguma reikalavimų neatitikusių e. cigarečių skysčių pavyzdžių (7 iš 10) turėjo trūkumų, susijusių su diacetilu (maisto priedu, naudojamu sviestiniam skoniui suteikti). Dviejuose reikalavimų neatitikusiuose e. cigarečių skysčio pavyzdžiuose buvo rasta aldehidų, kurie paprastai laikomi nuodingais ir gali pakenkti naudotojams.

Daugiau nei pusė (54 proc.) įvertintų gaminių buvo su neteisingais įspėjimais, ženklais ir instrukcijomis arba jų nebuvo apskritai.

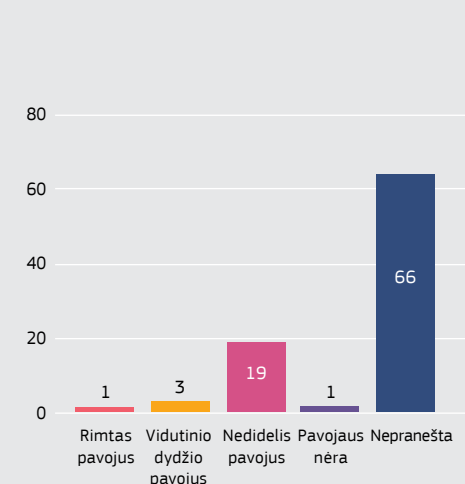
Įgyvendintos priemonės

Remdamosi bandymų rezultatais, RPI atliko rizikos vertinimą ir nusprendė, kokių taisomųjų priemonių reikia imtis (jos nurodytos toliau esančiuose paveiksluose).

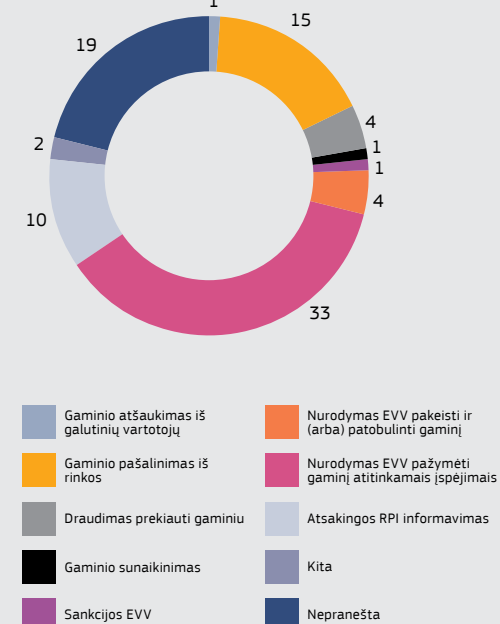
13 paveikslas. Bendri bandymų rezultatai (N=169)

14 paveikslas. RV rezultatai ir priemonės, kurių buvo imtasi dėl pavyzdžių, patikrintų vykdant šią veiklą
Reikalavimų neatitinkančių pavyzdžių pavojaus lygis (N=90)

Priemonės, kurių imtasi dėl pavyzdžių neatitinkančių mėginių (N=90)

Atlikus veiksmus, kuriuos paskatino bendra bandymų kampanija, „Saugos vartuose“ buvo pateikti pranešimai dėl 12 gaminių.

2.5 Asmeninės apsaugos priemonės

Veikla sutelkta į keturias gaminių kategorijas:

1. dviratininkų, riedlentininkų ir riedutininkų šalmai (suaugusiųjų ir vaikiški);
2. vaikiški šalmai, skirti laisvalaikio veiklai aplinkoje, kurioje yra įrodytas pavojus patirti galvos traumą ir pasismaugti;
3. nedarbinių drabužių priedai matomumui pagerinti su LED lemputėmis ir be jų;
4. neprofesinė ryškioji apranga.

Bandymo kriterijai

Į bandymų planus buvo įtraukti Europos standartų punktai:

- EN 2012+EN1078:2021 „Dviratininkų, riedlentininkų ir riedutininkų šalmai“: šoninio susidūrimo / sukimosi bandymai;
- EN 1080:2013 „Šalmai mažiems vaikams apsaugoti nuo smūgio“: šoninio susidūrimo / sukimosi bandymai;
- EN 13356:2001 „Nedarbinių drabužių priedai matomumui pagerinti“: bandymo metodai ir reikalavimai bei LED bandymai (LED šviesos ryškumas ir spalva);
- EN1150:1999 „Neprofesinė ryškioji apranga“.

Bandymų rezultatai

Kaip parodyta 15 paveiksle, 91 iš 131 laboratorijos patikrinto pavyzdžio (69 proc.) atitiko galutiniame bandymų plane nustatytus reikalavimus. Likę 40 pavyzdžių (31 proc.) neatitiko bent vieno iš reikalavimų.

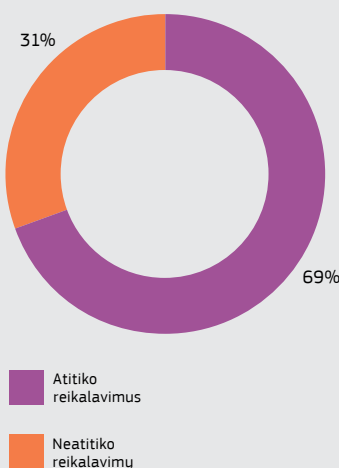
Daugiausia pavyzdžių, kurie neatitiko bent vieno reikalavimo, buvo ryškiosios aprangos kategorijoje (61 proc.). Po to ėjo priedai matomumui pagerinti (32 proc.) ir dviratininkų, riedlentininkų ir riedutininkų šalmai (23 proc.). Abu vaikiškų šalmų, skirtų laisvalaikio veiklai aplinkoje, kurioje yra įrodytas pavojus patirti galvos traumą ar pasismaugti, atitiko visus atitinkamus standarto reikalavimus. Reikalavimus atitiko visi išbandyti 14 priedų matomumui pagerinti su LED lemputėmis.

RPI patikrinus paaiškėjo, kad įspėjimų, ženklavimo ir instrukcijų reikalavimų neatitiko 85 proc. pavyzdžių.

Įgyvendintos priemonės

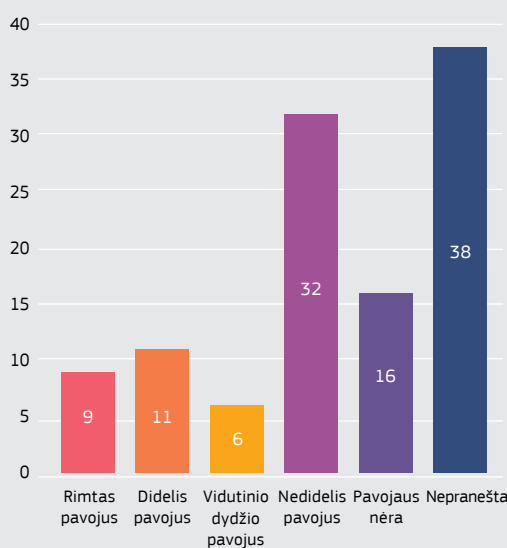
Remdamasi bandymų rezultatais, RPI atliko rizikos vertinimą ir nusprendė, kokių taisomųjų priemonių reikia imtis (jos nurodytos toliau esančiuose paveiksluose).

15 paveikslas. **Bendri bandymų rezultatai (N=131)**

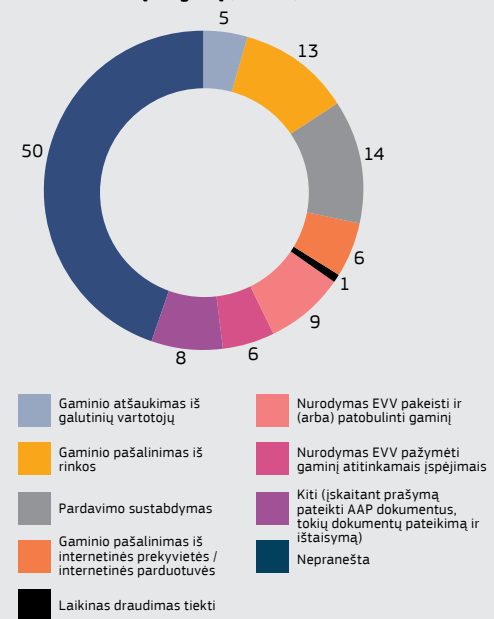

16 paveikslas. **RV rezultatai ir priemonės, kurių buvo imtasi dėl pavyzdžių, patikrintų vykdant šią veiklą**

Reikalavimų neatitinkančių pavyzdžių pavojaus lygis (N=112)

Priemonės, kurių imtasi dėl pavyzdžių neatitinkančių mėginių (N=112)

Atlikus veiksmus, kuriuos paskatino bendra bandymų kampanija, pranešimai „Saugos vartuose“ buvo pateikti dėl trijų gaminių, taip pat laukiama pranešimų dėl dar penkių gaminių.

3. Mišri veikla

3.1 Pavojingų padirbtų gaminių bandymai

Gaminių sritis

Šia veikla siekta patikrinti patvirtintus padirbtus gaminius, kurie gali kelti saugos problemų. Dėl tikrinamos gaminių kategorijos pasirinkimo buvo susitarta veiklos pradžioje, atsižvelgiant į įvairius dalyvių nuogaštavimus. Vienas iš tikslų buvo paimti padirbtų **dviratininkų, riedlentininkų ir riedutininkų šalmų** pavyzdžius, kad būtų galima palyginti bandymų rezultatus su tuo pačiu metu vykdytos veiklos, skirtos autentiškiems dviratininkų, riedlentininkų ir riedutininkų šalmams („CASP 2021“ 5-oji su konkrečiais gaminiiais susijusi veikla), rezultatais.

Bandymo kriterijai

Padirbti dviratininkų, riedlentininkų ir riedutininkų šalmi buvo išbandomi pagal **EN 1078:2012+A1:2021** (atsparumas smūgiams, tvirtumas, efektyvumas, šoninio susidūrimo / sukimosi bandymai).

Paimtų padirbtųjų bandymai buvo atliekami pagal tuos pačius kriterijus ir toje pačioje laboratorijoje, kuri buvo pasirinkta 5-ojoje su konkrečiais gaminiiais susijusioje veikloje paimtiems šalmams tirti.

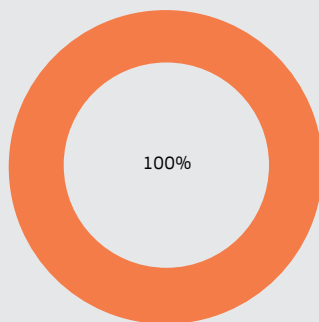
Bandymų rezultatai

Nepaisant mažos imties, bandymų rezultatai rodo **100 proc. neatitikčių rodiklį**. Visi padirbti šalmi neatitiko svarbių EN 1078:2012+A1:2021 saugos nuostatų – dažnai daugiau nei vieno saugos reikalavimo. Techninis ekspertas ir RPI padarė išvadą, kad padirbti šalmi kelia realią grėsmę vartotojų saugai pavojingose eismo situacijose.

Įgyvendintos priemonės

Remdamosi bandymų rezultatais, RPI atliko rizikos vertinimą ir nusprendė, kokių taisomųjų priemonių reikia imtis (jos nurodytos toliau esančiuose paveiksluose).

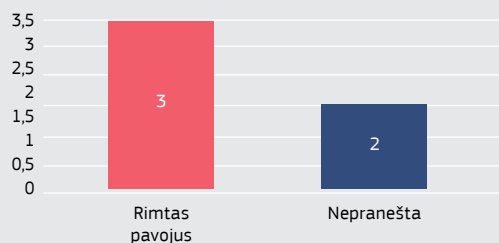
17 paveikslas. **Bendri bandymų rezultatai (N=5)**

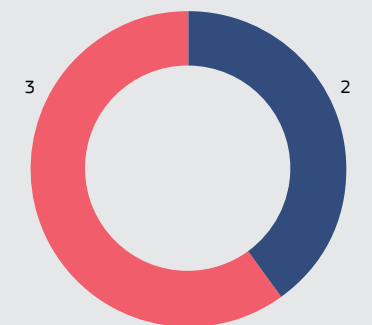
Neatitiko reikalavimų

18 paveikslas. **RV rezultatai ir priemonės, kurių buvo imtasi dėl pavyzdžių, patikrintų vykdant šią veiklą**

Reikalavimų neatitinkančių pavyzdžių pavojaus lygis (N=5)

Priemonės, kurių imtasi dėl pavyzdžių neatitinkančių mėginių (N=5)

Gaminio pašalinimas iš internetinės prekybos vietės / internetinės parduotuvės

Nepranešta

Atlikus veiksmus, kuriuos paskatino bendra bandymų kampanija, „Saugos vartuose“ buvo pateikti pranešimai dėl vieno gaminy.

3.2 Pavojingų padirbtų gaminių horizontalieji aspektai

Vykdydamos veiklą, RPI nustatė pagrindinius **iššūkius**, su kuriais jos susiduria dėl įtariamų pavojingų padirbtų gaminių, ir parengė **jų sprendimo būdus**. Tarp šių iššūkių yra padirbtų prekių nustatymas, tinkamo gaminio pasirinkimas, partnerystės užmezgimas ir kontrolinis pirkimas.

Be to, pirmą kartą CASP projekte buvo vykdoma bendra Europos veikla, susijusi su padirbtomis pripažintų prekių saugumu, todėl išmokta nemažai pamokų, kurios įtrauktos į **optimalų bendrą Europos veiksmų dėl nesaugių padirbtų prekių procesą**. Įgyvendinant veiklą buvo sukurta proceso schema, nustatyti pagrindiniai proceso etapai, vaidmenys ir atsakomybė, taip pat parengti patarimai, skirti RPI, ateityje norinčioms vadovauti bendriems veiksams.

19 paveikslas. RPI iššūkių, susijusių su įtariamais pavojingais padirbtais gaminiiais, apžvalga

**PADIRBTŲ PREKIŲ
NUSTATYMAS**

**TINKAMO GAMINIO
PASIRINKIMAS**

**PARTNERYSTĖS
UŽMEZGIMAS**

**KONTROLINIS
PIRKIMAS**

4. Horizontalioji veikla

4.1 Internetinė rinkos priežiūra

Veiklos tikslas buvo integruoti internetinę rinkos priežiūrą į kasdienį RPI darbą ir pateikti gaires bei priemones, kurios leistų veiksmingai vykdyti stebėseną ir taip apsaugoti vartotojus nuo internetu parduodamų pavojingų gaminių.

Kontekstas

Dėl pastaraisiais metais sparčiai augančios e. prekybos ir COVID-19 pademijos, kuri dar labiau paspartino šį procesą, reikšmingai padidėjo nelegalių prekių pardavimas internetu. Tai kelia pavojų vartotojų saugai ir naujų iššūkių RPI. Valdžios institucijos turi pritaikyti savo tradicines rinkos priežiūros strategijas prie skaitmeninio amžiaus, kad užtikrintų nuolatinę vartotojų apsaugą. Veiklos tikslas buvo nustatyti bendrą požiūrį ir taip užtikrinti geresnį derinimą ir didesnį nuoseklumą Europos lygmeniu.

Tikslai

Tęsiant ankstesnėje IRP veikloje pradėtą darbą, 2021 m. du pagrindiniai uždaviniai buvo toliau gerinti RPI IRP veiklą ir išmokyti jas naudotis naująja Europos Komisijos e. priežiūros interneto roboto priemone. Pagrindiniai tikslai buvo šie:

- skatinti Europos Komisijos e. priežiūros interneto roboto priemonės naudojimą;
- parengti nuoseklų IRP vadovą;

- gerinti ES valstybių narių ir ES nepriklausančių šalių RPI tarpvalstybinį bendradarbiavimą;
- spręsti su trikampės prekybos reiškinio susijusius klausimus ir jo keliamus iššūkius.

Procesai

IRP horizontalioji veikla leido RPI sutelkti dėmesį į internetinę rinkos priežiūrą. Įvadiniame susitikime po sudėtingų iššūkių buvo nuspręsta sutelkti dėmesį į tris pagrindinius aspektus, kurie yra svarbiausi siekiant pagerinti IRP veiksmingumą (t. y. kaip vykdyti IRP, tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir trikampę prekybą). Pasitelkdamas platformą „Wiki“, atsiliepiamus tarp susitikimų ir grupines diskusijas per susitikimus, RPI kartu parengė priemones ir strategijas nustatytoms problemoms spręsti.

Rezultatai

„CASP 2021“ IRP horizontaliosios veiklos metu pasiekti trys pagrindiniai rezultatai.

GAIRĖS	PRAKTINIS SEMINARAS, KAIP NAUDOTIS E. PRIEŽIŪROS INTERNETO ROBOTO PRIEMONE	AUKŠTO LYGIO INFORMACIJOS APIE INTERNETINES PARDUOTUVES RINKIMO PROCESAS
<p>Gairės yra padalytos į tris dalis (kaip vykdyti internetinę rinkos priežiūrą, trikampę prekybą ir tarpvalstybinis bendradarbiavimas). Jose pateikiamos priemonės ir gairės, kurias bendrai parengė dalyvaujančios RPI:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aukšto lygio proceso schema, kaip vykdyti internetines patikras; • RPI trikampės prekybos priemonių rinkinys su patarimais, kaip elgtis su pardavėjais, kurie naudoja trikampės prekybos modelį; • bendradarbiavimo ir komunikacijos mechanizmas, turintis padėti įveikti dėl nacionalinių sienų atsiradusius vykdymo užtikrinimo įgaliojimų apribojimus. 	<p>RPI dalyvavo naujos Europos Komisijos e. priežiūros priemonės praktiniame seminare ir buvo apmokytos, kaip veiksmingai ją naudoti nustatant internetu parduodamus pavojingus gaminius.</p>	<p>Parengtas procesas, kuriuo užtikrinama, kad į Europos Komisijos e. priežiūros priemonę būtų įtrauktos visų valstybių narių svarbiausios internetinės parduotuvės.</p>

4.2 Rizikos vertinimas ir valdymas

„CASP 2021“ RVV horizontaliojoje veikloje pagrindinis dėmesys buvo sutelktas į tai, kaip keičiantis nuomonėmis ir geriausia patirtimi toliau derinti ir didinti ne maisto produktų rizikos vertinimo ir rizikos valdymo nuoseklumą visose ES / EEE RPI.

Kontekstas

Pagal Direktyvą dėl bendros gaminių saugos (Direktyva 2001/95/EB) gaminys turi būti saugus, kai yra naudojamas galimomis iš anksto pagrįstai numatyti sąlygomis, visą gaminio naudojimo laiką. Todėl vertinant, ar gaminys kelia pavojų, reikia remtis suderintais ir atkuriamais rizikos vertinimo principais, išdėstytais Sprendime (ES) 2019/417 (toliau – RAPEX gairės). Siekdama apsaugoti vartotojų sveikatą ir saugą, RPI imasi taisomųjų rizikos valdymo veiksmų, grindžiamų bandymų rezultatais ir rizikos vertinimu. Labai svarbu atlikti patikimą rizikos vertinimą, kad būtų galima imtis tinkamiausių ir veiksmingiausių taisomųjų priemonių ir taip sumažinti sužalojimo riziką bei apsaugoti vartotojus.

Tikslai

Remiantis ankstesnėmis CASP veiklomis, RVV horizontaliosios veiklos tikslas buvo suderinti ne maisto vartojimo produktų rizikos vertinimą ir rizikos valdymą. Konkretūs veiklos tikslai buvo šie:

- nustatyti riziką ir sritis, kurias RPI sunku įvertinti ir valdyti;
- per praktinius atvejų sprendimo seminarus dalytis strategijomis ir priemonėmis šiems iššūkiams įveikti;
- parengti RV gaires ir rizikos valdymo gaires, kuriose patariama, kaip nustatyti susižalojimų scenarijus, įvertinti rizikos tikimybes ir priimti sprendimus dėl tinkamų taisomųjų veiksmų.

Procesas

RVV horizontalioji veikla sudarė galimybę dalyvaujančioms RPI aptarti iššūkius ir apsikeisti žiniomis RVV srityje. Kartu su ekspertu RPI išsprendė keletą rizikos vertinimo ir rizikos valdymo atvejų, kurie buvo pasirinkti siekiant įrodyti sudėtingas pavojaus grupes, kurias RPI nustatė įvadinio susitikimo metu. Remiantis RPI atsiliepimais ir diskusijomis per praktinius atvejų sprendimo seminarus, buvo parengtos gairės, skirtos paremti RPI priemones ir strategijas, kurios gali būti naudojamos siekiant įveikti bendrus pavojingų gaminių rizikos vertinimo ir rizikos valdymo iššūkius.

Rezultatai

Siekiant RPI pateikti daugiau rekomendacijų ir padidinti rizikos vertinimo bei rizikos valdymo veiksmų nuoseklumą, RVV horizontalioji veikla buvo sukoncentruota į tris pagrindines veiklas.

PRAKTINIAI ATVEJŲ SPRENDIMO SEMINARAI	RIZIKOS VERTINIMO GAIRĖS	RIZIKOS VALDYMO GAIRĖS
Dviejuose praktiniuose atvejų sprendimo seminaruose RPI, remdamosi pasirinktais atvejų tyrimais, aptarė RV ir rizikos valdymo iššūkius.	Parengtos gairės dėl bendrų RV iššūkių ir priemonių bei strategijų jiems įveikti turėtų padėti RPI parengti susižalojimo scenarijus, įvertinti tikimybes ir nustatyti rizikos rezultatus.	Parengtas antras rekomendacinis dokumentas – rizikos valdymo gairės, kuriose RPI pristatomos priemonės ir strategijos, kaip įveikti rizikos valdymo iššūkius ir apsispręsti dėl taisomųjų priemonių.

4.3 Pasirengimas krizėms ir jų valdymas

„CASP 2021“ horizontalioji veikla „Pasirengimas krizėms ir jų valdymas“ skirta nustatyti pagrindinius aspektus, į kuriuos turėtų atsižvelgti RPI, kad ES bendroji rinka būtų saugi per nepaprastąsias ir krizines situacijas.

Kontekstas

Atsižvelgiant į iššūkius, su kuriais RPI susidūrė per COVID-19 pandemiją, pasirengimas krizėms, savalaikis reagavimas į nepaprastąsias ir krizines situacijas bei jų valdymas buvo laikomi pagrindiniais veiksniais, užtikrinančiais ES bendrosios rinkos saugą. Krizių planas (apimantis komunikacijos strategiją ir veiklos tęstinumo planą) buvo nustatytas kaip esminis dokumentas, padedantis geriau pasirengti krizėms ir jas valdyti. Tačiau jis turi būti individualiai pritaikytas kiekvienai organizacijai. Todėl veiklos tikslas buvo sukurti metodą, kurį kiekviena RPI galėtų pritaikyti pagal savo konkrečius poreikius ir vertybes.

Tikslai

Šios veiklos tikslai buvo šie:

- dalytis metodais ir geriausia praktika, kuriuos RPI priėmė per COVID-19 pandemiją;
- keistis nuomonėmis ir patirtimi, kaip spręsti krizinėse situacijose kylančius iššūkius;
- parengti bendrą strategiją, kaip pasirengti būsimums krizėms ir kaip jas sėkmingai valdyti.

Procesai

Horizontalioji veikla „Pasirengimas krizėms ir jų valdymas“ sudarė svarbią galimybę dalyvaujančioms RPI aptarti iššūkius ir apsikeisti žiniomis. Iš pradžių techninis ekspertas ir projekto komanda apklausė kiekvieną RPI, kad surinktų informaciją apie jų individualią patirtį valdant ankstesnes krizes ir išsiaiškintų, kaip jos pasirengtų būsimums. Remiantis RPI atsiliepimais ir diskusijomis veiklos susitikimų metu, buvo parengtos gairės, skirtos paremti RPI priemones ir strategijas, kurias kiekviena iš jų gali naudoti rengdama savo pasirengimo krizėms ir jų valdymo planus. Be to, veiklos susitikimuose dalyvaujančios RPI kartu parengė rekomendacijas ir surinko geriausios praktikos pavyzdžius, kurie gali būti vertingi visoms RPI rengiantis būsimums krizinėms situacijoms ir veiksmingai jas valdant.

Rezultatai

GAIRĖS	RPI VEIKLA PER COVID-19
<p>Dokumente iliustruojamas metodas, sukurtas kartu su dalyvaujančiomis RPI, kaip geriau pasirengti krizei ir kaip ją valdyti, jai įvykus. Gairėse pateikiama patarimų ir geriausios patirties pavyzdžių, į kuriuos RPI turėtų atsižvelgti rengdamos savo krizių planus. Taip pat yra skyrius, kuriame aprašoma, kaip valdyti europinę krizę, kokiomis priemonėmis RPI gali palaikyti ryšį ir bendradarbiauti ES lygmeniu bei kaip toliau tobulinti šį procesą. Šį metodą per atvejų tyrimus pademonstravo patirties krizių valdymo srityje turinčios RPI.</p>	<p>Šio dokumento tikslas buvo apibendrinti pagrindinius iššūkius, su kuriais RPI susiduria, ir RPI požiūrį į pasirengimą krizėms ir jų valdymą COVID-19 pandemijos metu. Ataskaitoje pristatoma RPI įgyta patirtis ir geriausia praktika.</p>

5. Išvados

5.1 Pagrindiniai rezultatai

Iš viso 38 institucijos iš 19 ES / EEE valstybių narių bendradarbiavo rinkos priežiūros srityje, kad sustiprintų Europos rinkai teikiamų gaminių saugą. Jos:

- atitinkamose rinkose paėmė 627 pavyzdžius iš penkių skirtingų gaminių kategorijų ir penkis padirbtus šalmus bei išsiuntė juos patikrinti į ES esančias akredituotas laboratorijas;
- išanalizavo bandymų rezultatus, kartu įvertino bandymų metu atskleistą riziką ir nusprendė, kokių taisomųjų priemonių reikia imtis dėl reikalavimų neatitinkančių gaminių, kurie, kaip nustatyta, kelia pavojų vartotojams;
- pateikė „Saugos vartams“ 99 pranešimus;
- bendrai parengė penkis gairių dokumentus ir tris ataskaitas,

kuriose nagrinėjami pagrindiniai rinkos priežiūros horizontalieji klausimai.

Per „CASP 2021“ veiklą surinktos įžvalgos gaminių bandymo ir su rinkos priežiūra susijusiais klausimais yra vertingos ne tik RPI, bet ir tiesiogiai aktualios vartotojams bei ekonominės veiklos vykdytojams.

Šioje ataskaitoje apžvelgtos visos į projektą „CASP 2021“ įtrauktos veiklos. Išsamesnė informacija pateikiama atskirose veiklos ataskaitose. Be to, parengtas išsamus komunikacijos priemonių rinkinys visomis ES kalbomis, taip pat no rvegų ir islandų kalbomis. Visą viešą medžiagą ir ataskaitas galima rasti specialioje CASP svetainėje (<https://ec.europa.eu/safety-gate/#/screen/pages/casp>).

5.2 Bendros išvados ir išmoktos pamokos

Su konkrečiais gaminiais susijusi veikla

Prieš pradėdant projektą buvo nustatyti prioritetai, kurie savo ruožtu padėjo nustatyti gaminių kategorijas, kurioms reikia skirti daugiau dėmesio vykdant Europos rinkos priežiūrą. 233 iš 627 patikrintų gaminių neatitiko bent vieno iš bandymų planuose nustatytų reikalavimų. Iš jų 89 gaminiai buvo įvertinti kaip keliantys rimtą pavojų, 31 – didelį, 25 – vidutinio dydžio ir 123 – nedidelį pavojų. RPI ėmėsi rizikos vertinimu grindžiamų priemonių. Iš viso „Saugos vartų“ portale buvo pateikti pranešimai dėl 99 gaminių, todėl atitinkama informacija galima dalytis su kitomis RPI, vartotojais ir ekonominės veiklos vykdytojais³. Penki padirbti gaminiai buvo išbandyti ir pripažinti pavojingais.

Mišri ir horizontalioji veikla

HV metu apsikeitus idėjomis, patirtimi ir geriausia praktika, pavyko parengti RPI skirtas specialias priemones ir gaires.

- Pirmoji koordinuota veikla, susijusi su **pavojingais padirbtais gaminiais**, sukėlė daug iššūkių, tačiau jos metu įgyta nemažai patirties. Tarp šių iššūkių buvo padirbtų prekių nustatymas, tinkamo gaminio parinkimas ir atitinkamų subjektų, pavyzdžiui, skirtingų institucijų ir susijusių teisių turėtojų, bendradarbiavimo galimybių nustatymas. Įgyvendinant veiklą sužinota, kad koordinuotuose Europos veiksmuose dėl potencialiai pavojingų padirbtų gaminių dalyvaujančios RPI turi būti kompetentingos įvairiose srityse nuo gaminių atrankos iki pranešimų „Saugos vartuose“ pateikimo. Įgyta patirtis yra įtraukta į Europos koordinuotos veiklos, susijusios su pavojingais padirbtais gaminiais, optimalų procesą, kuris yra RPI parengtų gairių dalis.

- **Internetinė rinkos priežiūra** yra pagrindinė RPI rinkos priežiūros veiklos dalis, todėl ją vykdant būtina prisitaikyti prie kylančių iššūkių, kad būtų užtikrintas RPI veiklos veiksmingumas, o kartu ir Europos bendrajai rinkai teikiamų gaminių sauga. Pasitelkdamas IRP horizontaliąją veiklą, RPI nustatė ir aptarė tris susijusius iššūkius (t. y. kaip vykdyti IRP, trikampę prekybą ir tarpvalstybinis bendradarbiavimas), sudarė esamos geriausios praktikos pavyzdžių rinkinį ir kartu parengė priemones, kurios padės šiuos iššūkius veiksmingai spręsti. Be to, RPI buvo supažindintos su Europos Komisijos e. priežiūros interneto roboto priemone, todėl dabar gali ja naudotis, kad palengvintų ir automatizuotų užduotis ir dar labiau pagerintų bendrą IRP veiklą.
- Siekiant apsaugoti vartotojų sveikatą ir saugą, labai svarbu atlikti išsamų rizikos vertinimą. RVV horizontalioji priemonė sudarė galimybę aptarti iššūkius ir geriausią patirtį **rizikos vertinimo ir rizikos valdymo srityje**. Gairių dokumentuose pateikiami susižalojimo scenarijai ir rizikos tikimybės kiekvienam veiklos metu aptartam atvejo tyrimui bei priemonės ir strategijos, kaip atlikti patikimus RV ir plėtoti tinkamus ir veiksmingus rizikos valdymo veiksmus. Rekomendacijų ir realių atvejų tyrimų derinys leido RPI praktiškai pritaikyti naujas koncepcijas ir priemones, kurios padės įvertinti ir valdyti panašią riziką ateityje.
- Pasirengimas incidentams, kurie gali trukdyti veiklos tęstinumui ir sukelti krizę, vaidina itin svarbų vaidmenį siekiant sumažinti su tuo susijusią žalą ir sutrikimus bei kuo greičiau sugrąžinti organizaciją prie įprastos veiklos. Viena iš **krizių valdymo** veiklos pamokų buvo ta, kad krizių planą (įskaitant komunikacijos strategiją ir suinteresuotųjų šalių įtraukimo planą) reikia parengti pasirengimo etape, kad būtų galima greitai reaguoti į incidentą ir veiksmingai valdyti potencialią krizę.

³ Pateikti rezultatai yra paremti 2021 m. kovo 31 d. turėta informacija. Kategorija „nepranešta“ reiškia atvejus, kai priemonės dar nenustatytos.

Bendros išmoktos pamokos

Toliau apibendrinama projekto metu įgyta patirtis.

- **Bandymų laboratorijų parinkimas.** Reikalavimus atitinkančių bandymų laboratorijų nustatymas ankstyvame etape leido rangovui surinkti pradinę informaciją apie jų akreditaciją, taikomus mokesčius ir logistines galimybes, kurios atitiktų CASP bandymų kampanijų reikalavimus. RPI, remdamosi rangovo surinkta ir pateikta informacija, galėjo (balsuodamos) pasirinkti bandymų laboratorijas su konkrečiais gaminiais susijusioms veikloms.
- **Bendra rizikos vertinimo veikla.** Gaminių, atrinktų vykdant su konkrečiais gaminiais susijusias veiklas ir mišrią veiklą, rizikos vertinimas buvo puiki galimybė suderinti skirtingų RPI, atsakingų už bandymų reikalavimų neatitinkančių gaminių rinkos priežiūrą, taikomą praktiką.
- **Tinkamas bendravimo skaitmeniniu ir neskaitmeniniu būdu derinys.** Dėl COVID-19 pandemijos projektas „CASP 2021“ turėjo būti organizuotas skaitmeninėmis priemonėmis. Pasielkusios tokias skaitmenines priemones kaip „Wiki“, „Zoom“, „Mural“ ir „Slido“, RPI galėjo kartu rengti projekto dokumentus, reguliariai palaikyti ryšį ir priimti sprendimus dėl įvairių veiklos aspektų. Projekto susitikimuose galėjo dalyvauti daugiau kiekvienos RPI atstovų, todėl buvo išgirsta daugiau nuomonių svarbiais gaminių saugos klausimais. Vis dėlto, kai tik įmanoma, rekomenduojama rengti fizinius renginius, kad dalyviai galėtų toliau diskutuoti ir megzti ryšius.

5.3 Rekomendacijos

Vartotojams

- **Stebėti „Saugos vartus“.** „Saugos vartų“ svetainėje pateikiama svarbi informacija apie atšauktus ir uždraustus gaminius, todėl ją reikia reguliariai stebėti. Apie nustatytas saugos problemas visada reikia pranešti kompetentingai institucijai.
- **Įspėjimai, ženklai ir instrukcijos.** Ypatingą dėmesį reikia skirti įspėjimams ir ženkliams, kurie pateikiami kartu su gaminiais. Būtina atidžiai perskaityti instrukcijas, kad gaminys būtų saugiai naudojamas. Jos turėtų būti pateikiamos pardavimo šalies nacionalinėmis kalbomis.
- **Pirkti gaminius iš patikimų mažmeninės prekybos kanalų.** Gaminus reikia pirkti iš patikimų mažmenininkų, kurie gali padėti išspręsti bet kokią su įsigytu gaminiu susijusią (saugos) problemą. Vartotojai turi būti atsargūs perkdami iš internetinių prekyviečių, ypač jei pardavėjas nėra įsisteigęs ES. Vartotojų asociacijos ir bandymų kampanijos gali pateikti patikimų gaminių apžvalgų.

Europos ir nacionalinėms institucijoms

Stebėti atitinkamus sektorius. Bandymo kampanijų, vykdytų visose projekto „CASP 2021“ bandymų veiklose, rezultatai parodė, kad tam tikriems sektoriams reikalinga RPI priežiūra. Reguliarūs bandymai ir dokumentų patikrinimai gali sumažinti nesaugių gaminių skaičių rinkoje.

Rinkos priežiūros institucijų ir muitinių bendradarbiavimas. Rinkos priežiūros institucijos turi glaudžiai bendradarbiauti su muitinėmis, kad nesaugūs gaminiai nepatektų į ES.

Įsitraukti į standartų rengimą ir tobulinimą. RPI ir Europos Komisija turėtų bendradarbiauti su atitinkamais Europos standartizacijos organizacijų komitetais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, dalyvaujančiais reguliavimo veikloje, kad galėtų prisidėti prie standartų rengimo ir tobulinimo. Atskirų RPI arba koordinuotos veiklos metu atliktų bandymų rezultatai gali būti naudingi standartizacijos darbui.

Ekonominės veiklos vykdytojams

Atkreipti dėmesį į savo įsipareigojimus pagal galiojančius teisės aktus. Ekonominės veiklos vykdytojai yra atsakingi už gaminių, kuriuos jie pateikia Europos bendrajai rinkai, saugą. Prieš rinkai pateikiant bet kokį gaminį, reikia žinoti visus taikomus teisės aktų reikalavimus. Europos ir tarptautiniuose standartuose pateikiami patikimi techniniai sprendimai, kuriais gamintojai gali vadovautis kurdami ir gamindami gaminį, kad parodytų, jog jie atitinka privalomus teisinius reikalavimus.

Įspėjimai, ženklai ir instrukcijos. Ypatingą dėmesį reikia skirti prie gaminio pridėtiems įspėjimams, ženkliams ir instrukcijoms, nes juose pateikiama esminė informacija apie gaminį ir saugų jo naudojimą. Jie turėtų būti aiškūs, išsamūs ir pateikiami pardavimo šalies nacionaline kalba. Informacija, tokia kaip gamintojo arba importuotojo pavadinimas, adresas ir kontaktinio asmens ES duomenys, užtikrina, kad gaminys būtų lengvai atpažįstamas ir atsekamas.

Apie incidentus pranešti kompetentingai institucijai.

Jei gaminys kelia pavojų saugai, ekonominės veiklos vykdytojai turi teisinę pareigą nedelsiant informuoti valstybės narės, kurioje gaminys buvo tiekiamas, kompetentingą nacionalinę instituciją.

Atšaukimas. Vartotojai turi būti aiškiai informuoti, kaip jie gaus informaciją apie galimą gaminio atšaukimą. Pranešimai apie atšaukimą iš rinkos turi būti aiškūs ir prieinami, o bendradarbiavimas su RPI užtikrintų veiksmingą atšaukimo valdymą. Būtina reguliariai stebėti atšaukimo poveikį ir atitinkamai koreguoti strategiją.

Annex

Report on notifications submitted to Safety Gate as a result of CASP 2021

Introduction

MSAs sampled 627 products from five different product categories and five counterfeit helmets in their respective markets on the basis of a pre-selection by each of the MSAs, in line with the peculiarities of each market and sent them for testing in accredited laboratories located in the EU.

This report provides a visual summary of:

- Products tested;
- Products that did not meet the requirements set in the testing plans;
- Types and levels of risks ;
- Products notified in Safety Gate;
- Products to be notified in Safety Gate.

Product-specific activities

A total of 233 out of the 627 products tested did not meet at least one of the requirements identified in the testing plans. Among those, 89 products were assessed as posing serious risks, 31 high risk, 25 medium risk, and 123 low risk. The MSAs have taken the necessary measures based on the risk assessment performed, and a total of 99 products were subject to Safety Gate notifications so the relevant information could be shared with other MSAs, consumers, and economic operators¹.

Hybrid activity

Five counterfeit products were tested and found dangerous.

Figure 1
Products tested per activity (N=632)

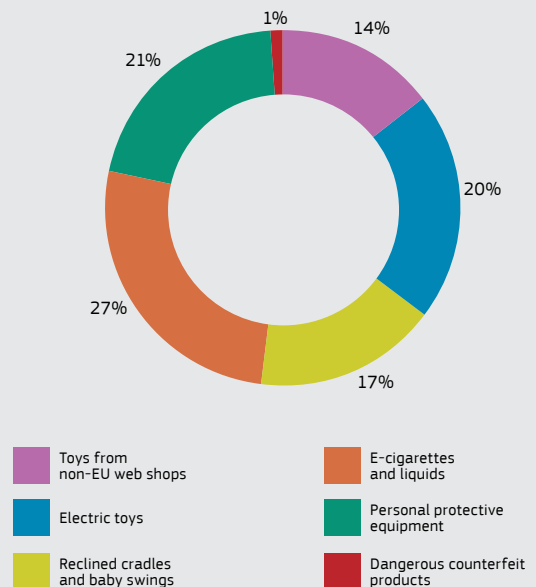
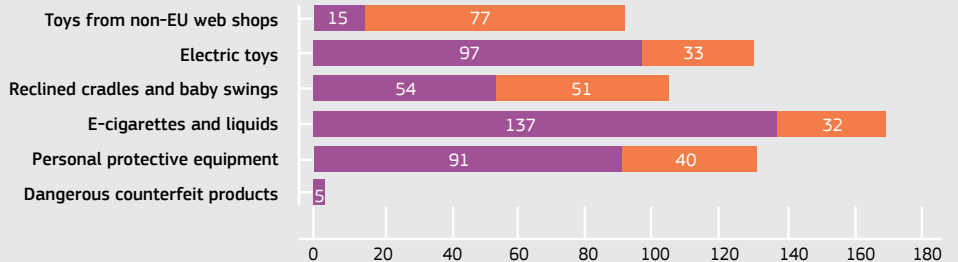

Figure 2 - Overall test results (N=632)

- Met the requirements
- Did not meet the requirements

¹ Reported results are based on the information available on 31 March 2021 (included).

Toys from non-EU web shops

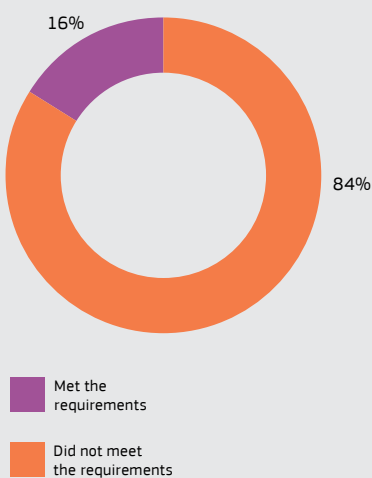

Product scope

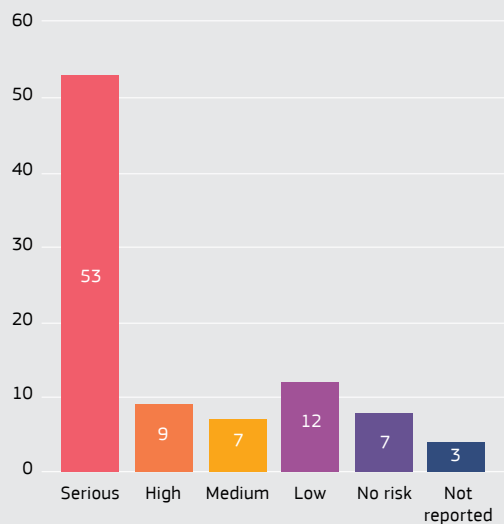
Plastic toys / toys with plastic parts for children under and above 36 months collected online from non-EU web shops.

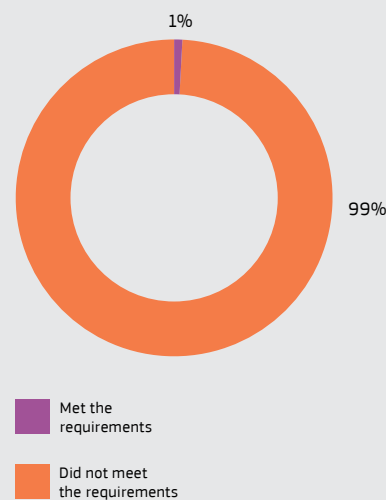
Overall test results (N=92)

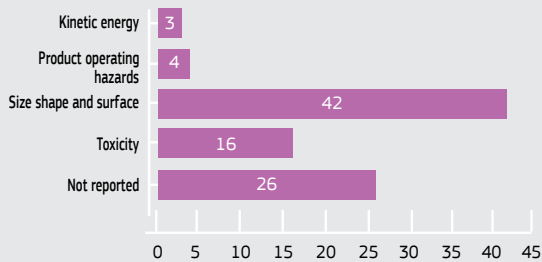
Risk level of the samples that did not meet the requirements (N=91)

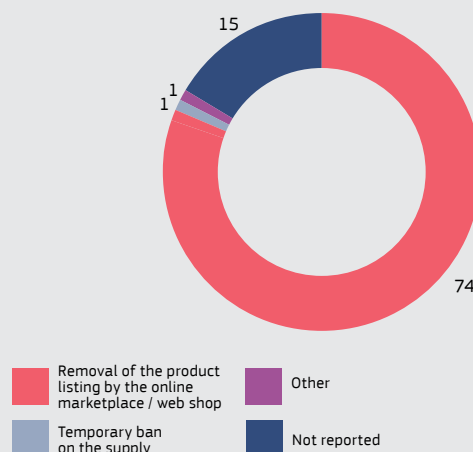
Result of warnings, markings and instructions checks performed by MSAs (N=92)

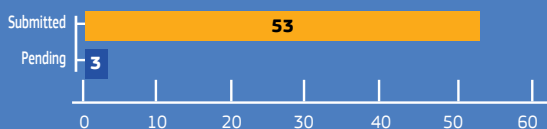
Hazard group of the samples that did not meet the requirements (N=91)

Measures taken for samples that did not meet the requirements (N=91)

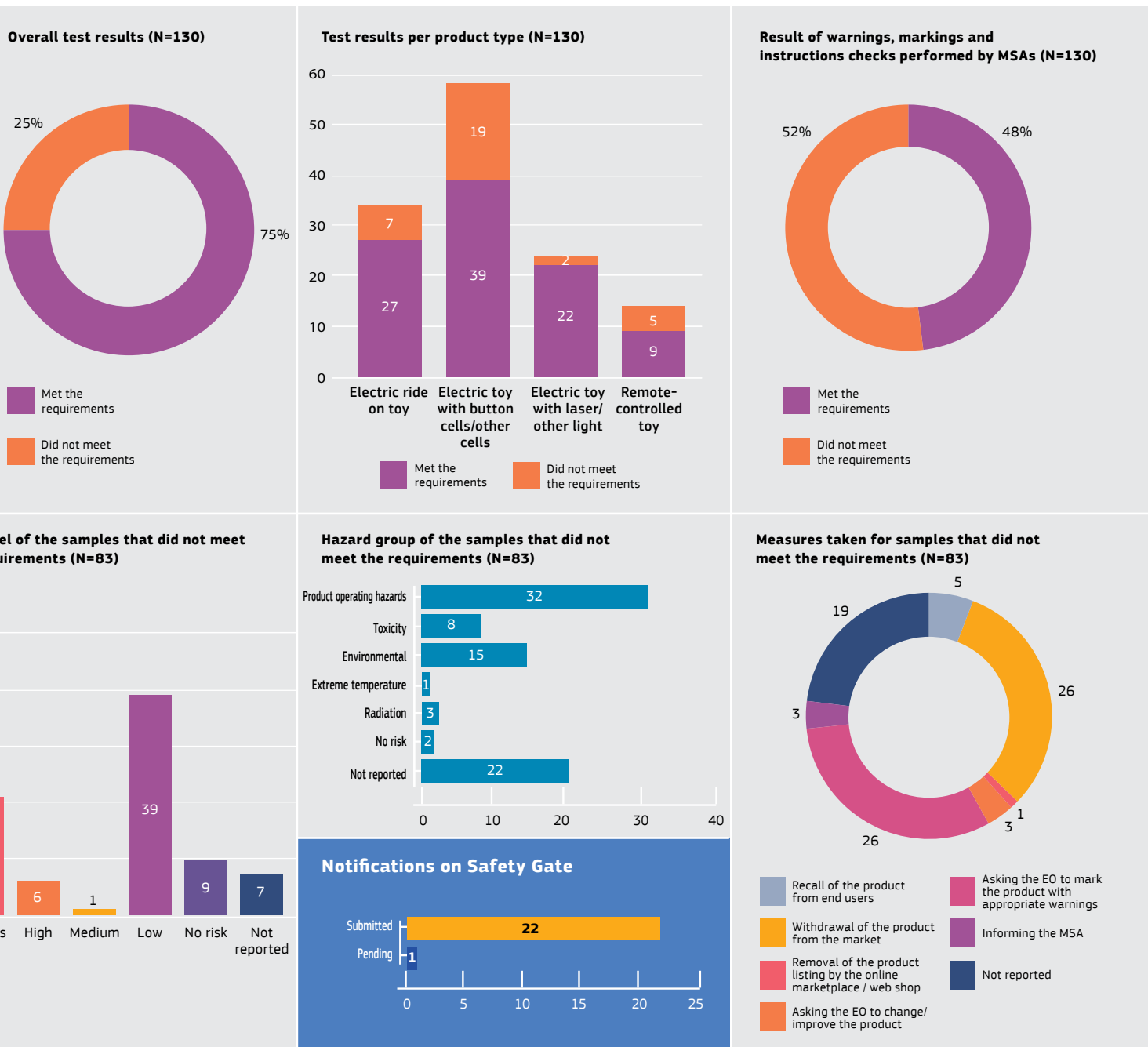
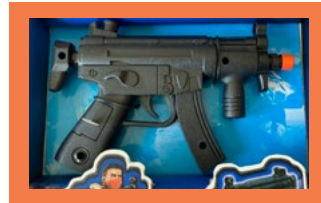
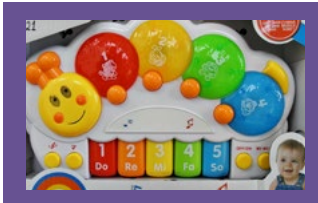
Notifications on Safety Gate

Electric toys

Product scope

1. Electric toys with button cells / other cells
2. Electric ride-on toys
3. Electric toys with lasers / other lights
4. Remote-control toys

Reclined cradles and baby swings

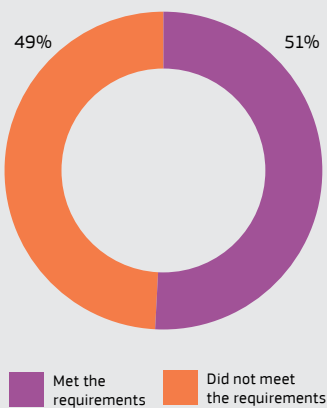
Product scope

Reclined cradles: fixed or folding chairs for infants designed to accommodate a child in a reclined position.

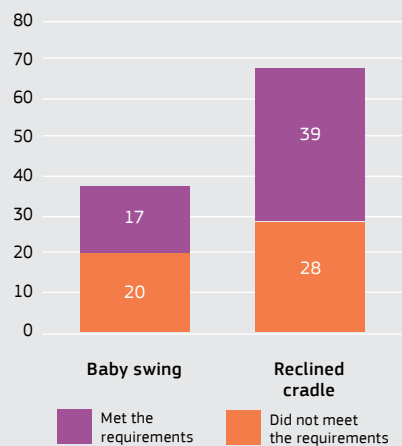
Baby swings: products of similar form to a reclined cradle, with the ability of enhanced the swinging movement of the chair in a reclined position.

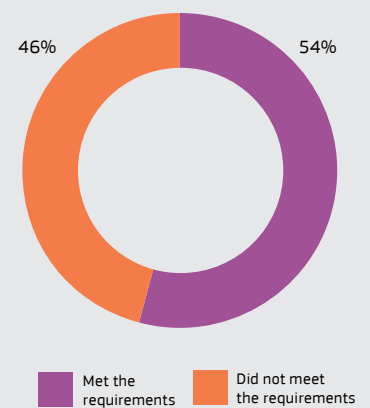
Overall test results (N=105)

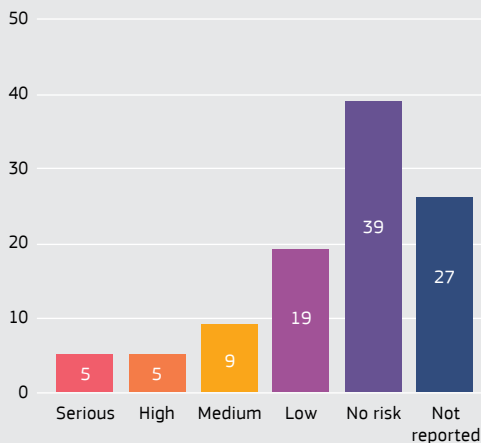
Test results per product type (N=105)

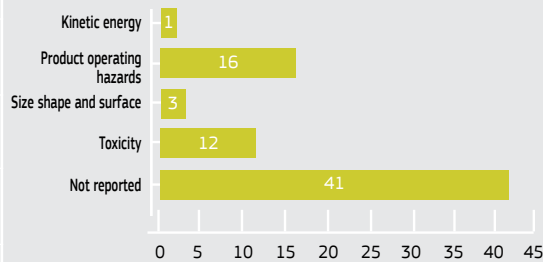
Result of warnings, markings and instructions checks performed by MSAs (N=104²)

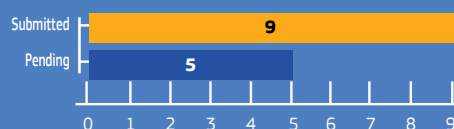
Risk level of the samples that did not meet the requirements (N=73)

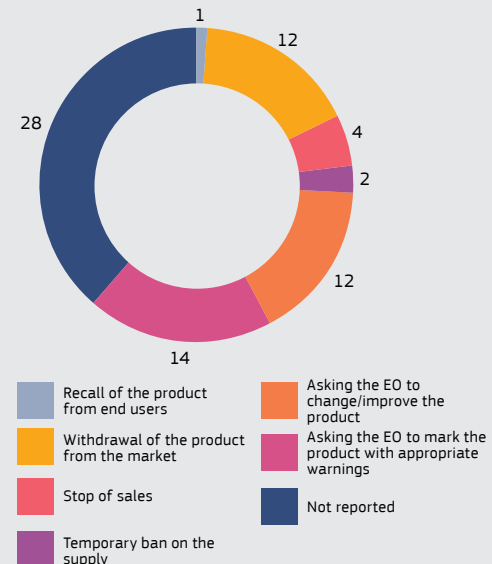
Hazard group of the samples that did not meet the requirements (N=73)

Notifications on Safety Gate

Measures taken for samples that did not meet the requirements (N=73)

27 ² One sample was registered in the codification file as a baby swing, but it was also tested as a reclined cradle.

E-cigarettes and liquids

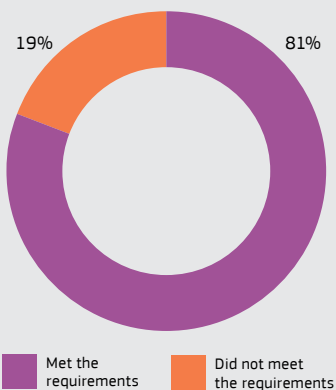
Product scope

E-cigarettes: devices that heat a liquid to create an inhalable aerosol that simulates that of cigarettes. Various types of e-cigarettes were tested: single-use/disposable electronic cigarette, medium-sized e-cigs, pen-style rechargeable e-cigarette, tank-style, large-sized rechargeable e-cigarette, and vape pod systems.

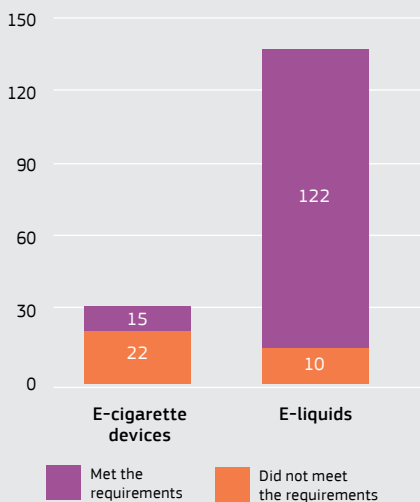
E-cigarette liquids: contain several chemicals like nicotine, propylene glycol, glycerine, artificial flavourings, and others.

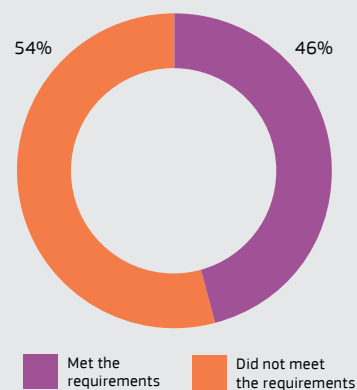
Overall test results (N=169)

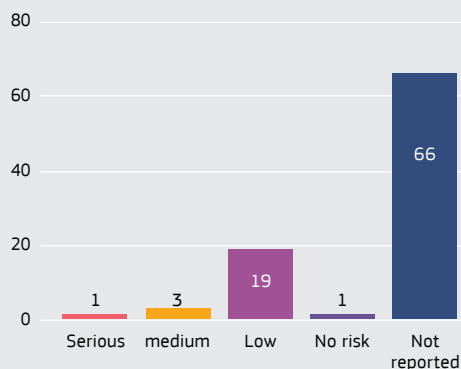
Test results per product type (N=169)

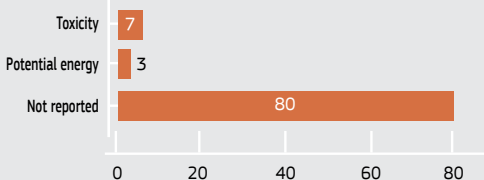
Result of warnings, markings and instructions checks performed by MSAs (N=170³)

Risk level of the samples that did not meet the requirements (N=90)

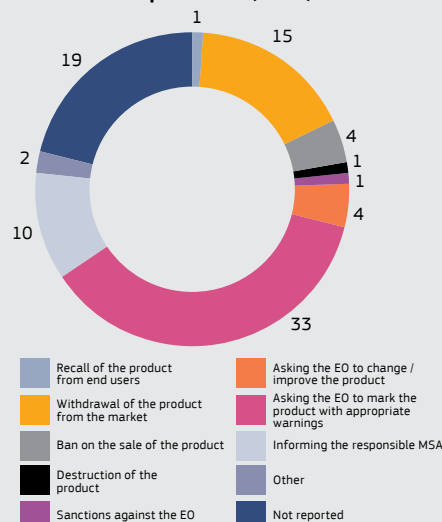
Hazard group of the samples that did not meet the requirements (N=90)

Notifications on Safety Gate

Measures taken for samples that did not meet the requirements (N=90)

³A total of 170 samples was collected by the MSAs and 169 were tested by the laboratory. The laboratory was unable to perform most of the tests on one sample of an e-cigarette device because the pods received were not compatible with the battery of the device.

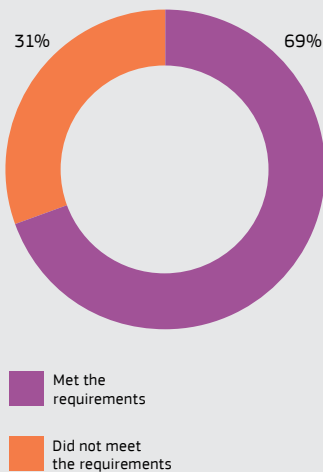
Personal protective equipment

Product scope

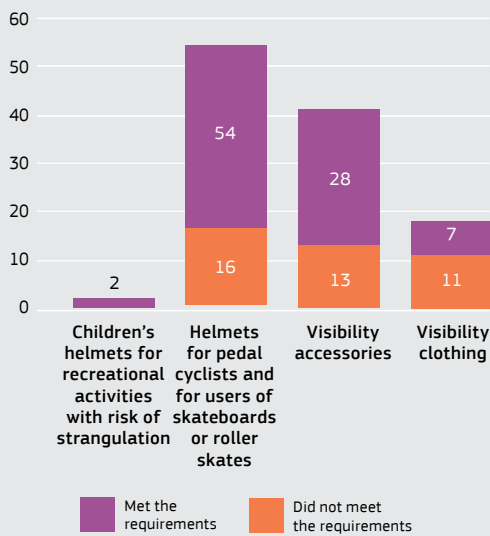
1. Helmets for pedal cyclists and for users of skateboards or roller skates (for both adults and children)
2. Children's helmets for recreational activities in environments which have proven risks of head injuries in combination with risk of strangulation
3. Visibility accessories for non-professional use with and without light-emitting diode (LED) lights
4. Visibility clothing for non-professional use

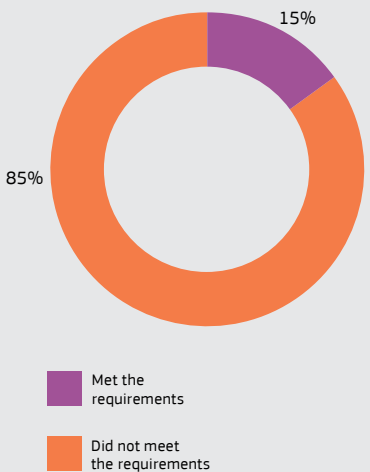
Overall test results (N=131)

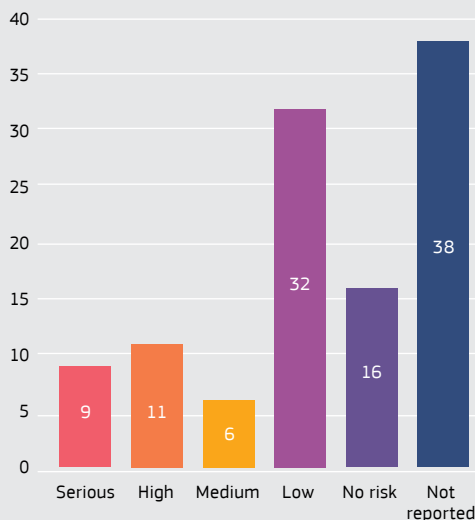
Test results per product type (N=131)

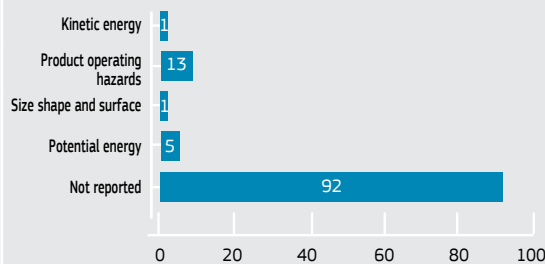
Result of warnings, markings and instructions checks performed by MSAs (N=131)

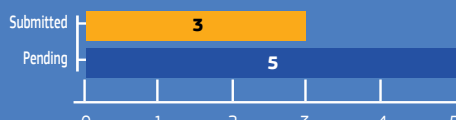
Risk level of the samples that did not meet the requirements (N=112)

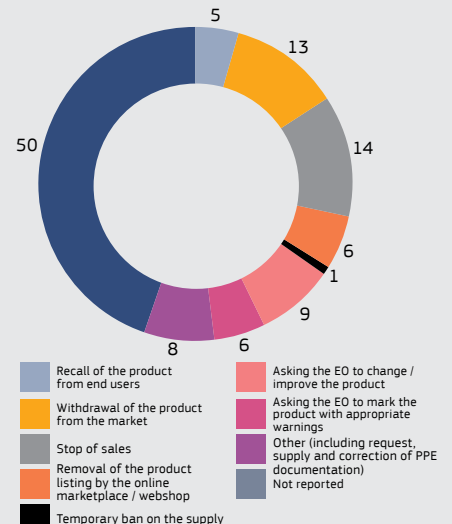
Hazard group of the samples that did not meet the requirements (N=83)

Notifications on Safety Gate

Risk level of the samples that did not meet the requirements (N=112)

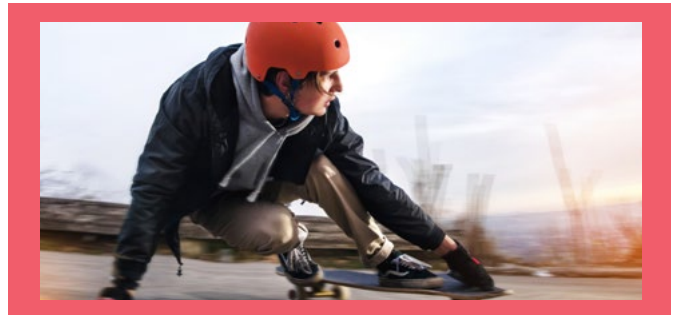

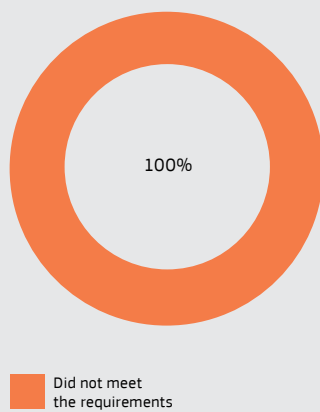
Dangerous counterfeit products

Product scope

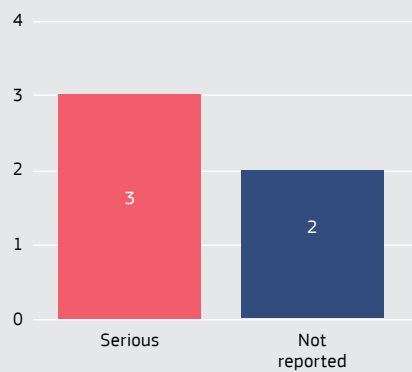
Counterfeit helmets for bicyclists and for users of skateboards or roller skates.

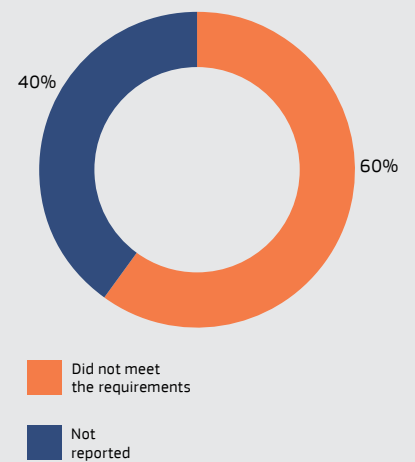
Overall test results (N=5)

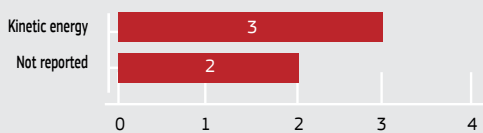
Risk level of the samples that did not meet the requirements (N=5)

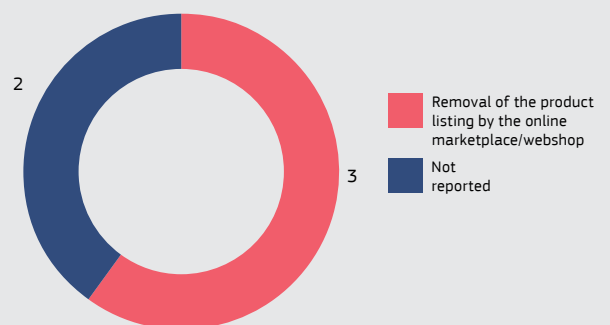
Result of warnings, markings and instructions checks performed by MSAs (N=5)

Risk type of the samples that did not meet the requirements (N=5)

Measures taken for samples that did not meet the requirements (N=5)

Notifications on Safety Gate

1 product was subject to Safety Gate notification.

EUROPOS KOMISIJA

Directorate-General for Justice and Consumers
Directorate Consumers
Unit E.4 Product Safety and Rapid Alert System
E-mail: JUST-RAPEX@ec.europa.eu

Europos Komisija neatsako už bet kokius su pakartotiniu naudojimu susijusius padarinius.

© Europos Sąjunga, 2022

Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo politika įgyvendinama pagal 2011 m. gruodžio 12 d. Komisijos sprendimą 2011/833/ES dėl pakartotinio Komisijos dokumentų naudojimo (OL L 330, 2011 12 14, p. 39).
Jeigu nenurodyta kitaip, šį dokumentą leidžiama pakartotinai naudoti pagal „Creative Commons Attribution 4.0 International“ (CC BY 4.0) licenciją (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tai reiškia, kad pakartotinis naudojimas leidžiamas, jeigu tinkamai nurodoma autorystė ir visi pakeitimai.

Norint naudoti ar atgaminti elementus, kurių autorių teisės nepriklauso Europos Sąjungai, gali reikėti gauti atitinkamų teisių turėtojų leidimą.

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje Europa:
https://europa.eu/european-union/index_lt

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2022
PDF ISBN 978-92-76-51918-8 doi:10.2838/218637 DS-01-22-326-LT-N